

هه‌واری

نوی

رامپاری روشنبیری گشپه
بنکه‌ی کاوه‌ی روشنبیری ده‌ری ده‌که

ناقه‌روک

چاودیری گشتی
سه‌لاح به‌دره‌دین

ده‌سته‌ی نوسه‌ران
د. ئیبراهیم مه‌حمود
د. محه‌مه‌د عه‌زیز زازا
عه‌بدولخالق سه‌رسام
ئاریان ئیبراهیم
فه‌دان ئاده‌م
فه‌رده‌ جه‌میل پاشا

ده‌ره‌پانی قاپ
محه‌مه‌د قادر
ده‌ره‌پانی هونه‌ری
عصام جه‌جی تاهر

3	ده‌سته‌ی نوسه‌ر	بۆچی هاوار ؟
4	ئاریان ئیبراهیم	به‌رپرسیارییه‌تی ئافره‌تی کورد له‌ نێو
کۆمه‌لگادا
13	عه‌بدولخالق سه‌رسام	دوین شویننه‌واری گه‌شتوگوزارو هه‌لقه‌ی
په‌یوه‌ندی ئیستاو رابردوو
16	عه‌بدولغه‌نی عه‌لی په‌حیا	کۆری ئه‌مرۆی بنکه‌ی روشنبیری کاوه
18	مه‌هاباد قه‌ره‌داغی	ئه‌قین ئاوی ژیانه
21	نه‌جات هه‌سه‌ن	رولی پارتی دیمقرا‌تی کوردستان له‌
پاراستنی مافی نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌ که‌رکوک
24		به‌رنامه‌ی هه‌لیژاردنی
لیستی نیشتمانی دیموکرا‌تی کوردستان
26	ئارین سوری	چاوخشانیکی کورت به‌ نێو
(قوربانیانی ناموس په‌رستی)

بۆچی ههوار ؟

له دواجاردا ئهو خهونهی بنکهی کاوه ی روشنییری هاته دی کهوا له روژی سه ره هه لدا ئه وه له سه ره تای سالانی ههفتا کانی سه ده ی رابردوو وه به هیوای بووه ئه ویش به ده رکردنی چاپکراوێکی وه رزی له گه ل ری ره ی روشنییریدا بگونجی و سه رباری بلاو کراوه کانی بیت . تا هێی توانا دابهش بکاته سه ر زۆرتینی ئهو خهونه رانه ی ئاشنای چالاکی و ده سکمه نه کانی .

به هه مان تواناش سه قامیرکردنی په ره ی روشنییری نه ته وه یی ئامانج دیار ، بۆدوو باره کردنه وه ی پر له سه ره وه ری پاک و بی گه ردی په ره وه یی ده سه ته ی شه ره و گه رانه وه بۆ سه ره و چاوه ی هه مه شه هه لقولاوی فه کیری روونی نه ته وه یی به هیوای ژبانده وه وه په ره پیدان و ته وه ژمدانه به ره هێلی ته که له یون له گه ل هه سه تی مرۆقانه تی . له نیوان هه ردوو روشنییری کورده ی و عه ره بی و روشنییری نه ته وه وه گه لانی دی که وه که مایه ته کانی کورده ستای و هه ره یی .

به لام بۆ (هه وار) ؟

یه که مین: چونکه ناوه که خۆی له خۆیدا قوتابخانه کی خه با ته گه ره سیاسی یه له مه یژووی کورده دا ، که قوتابخانه ی به ره خانیه کانه – ئه وانه ی دروستبوون بۆ خه با ته کی نه په چراوه ده ی زولم و زۆری و له پینا و سه ره به خۆی و رزگار بوون به وه ی هێزی سه ربازی به ره خودانی و روشنییری سیاسی که ئه وان به زانایانه هه ردوو گیان کرده یه ک ری ره هه ره ئه وانیش ده سه ته ی شه ره بوون بۆ ناخاندنی ئه وه په ره وه راسته له مه یژووی جولانه وه ی رزگاری خوازی و نه ته وه یی کورده ستان .

دوو هه مین: چونکه (هه وار) زمانی حا لی جولانه وه ی – خۆیون – بوو که له کورده ستانی سو ریادا سه ری هه لدا و دروستبوو . له لو بنان نه شو ئه ی کرد ، وه ک بزاقی کی نه ته وه یی هه مه لایه ن . لاپه ره کانی ش کرا وه بوون ، بۆ هه موو رو شنیه رانی له پارچه کانی کورده ستان . وه ک – خۆیون – که ره خرا وه کانی ش له هه ره چوار پارچه که دا بلاو بووه .

سه ته مین: چونکه بنکه ی کاوه ی رو شنیه ی کورده ی له نه نه جانی فه کیری کی نه ته وه یی سیاسی ته که شه ره وه هاته وه وه ک ته واکه ری به ره جه سه ته ی مه یژووی و جو گرافی بزاقی – خۆیون – له هه مان خا ک و شو ئین که جولانه وه که ی نه ته وه یی و سیاسی و رو شنیه رانه ی لێ نه شو ئه کارد .

هه ره له به ره ئه م هۆیانه – بنکه ی کاوه ی رو شنیه ی کورده ی هه سه ت به به ره په سه ته ی مه یژووی خۆی ده کا بۆ زیندوو کردنه وه ی ناوی – هه وار – به شه یوه کی نو ی ، له هه مان کاتی شدا به به روا به خۆیو ئه کی زۆره وه خۆی به جه یگری نازانی – به لام سو ره له سه ره هه ولی خۆی بۆ زیندوو کردنه وه ی ئه م سه مبوله به شه یوه نا وه ره و کیه وه بۆ ته واکردنی په ره یی ئه وان و گیانده نی نامه کیان به به لێن و ئه مانه ته وه .

ده سه نه ی نو سه ر

به پرسارییه تی ئافره تی کورد له نیو کومه لگادا

ئاریان ئیبراهیم

به شیککی سهره کی کومه لگایه له وه وه دهست پیده کات، په نجه له سهر هوکاره سهره کبییه کانی دوکته وتن و که مترخه می بوونیان له لایه نه وه و دهست نیشان کردنی خاله گرنه کانی نه گه یشتنیان بهم ئامانجان.

له کومه لگای کوردیدا، ئافره تی کورد وهک به شیککی سهره کی کومه لگای، له هه موو لایه که وه پیشکته وتن به خو به ده بینی و رۆلی گه وره له پیشکته تنی کومه لگایه بینیوه، چونکه ئافره تی کورد له میژه شوین و پایه ی به رزی هه بوو له نیو کومه لگای کوردیدا و ئه گه به میژووی رابردوومان بچینه وه، چه ندین ئافره تی ناواری کورد تی بینی ده کزین، که له سهره مانیککی نزیکه وه به پیی توانا و هیژ و که سایه تی خو یان له نیو گومه لگایه که دهسه لاتیان گرتیوه دهست. هه رچه نده ئافره تی کورد له کومه لگایه کی باوکسالارییدا ژیاننی ده برده سهر، به لام به پیچه وانیه ئافره تانی میلیه تانی دیکه دا روویکی کومه لگای باوکسالاری بوون و ئه رکی سهر شانیان وه کو پیاو ئه نجام ده دا و بو ماوه یه ک خاوه ن دهسه لاتیش بوون، هه روو ها ئه گه به میژووی رابردووشمان بچینه وه، تی بینی ده که یین که ئافره تی کورد خاوه نی جو ره دهسه لاتیک بووه له بواری کیشه کومه لایه تیبه کاند، و له کایه ی ئابووری و به ره مه یاندا رۆلی سهره کیان ده گپرا، شان به شاننی جی به جی کردنی ئه و ئه رکانه ی سهر شانیان وهک ئه رکی دایکایه تی و ئاماده کاری پیوستیبه کانی مال و مندا ل و میردیشیان ده کرد، که له ژیاننی خیزانیدا وینه ی ماندو بوونی ئافره ت ده رده خات وهک له پیاو، زیاتر ره نجی ده کیشا و ماندو بوونی هه لده گرت، چونکه ئافره ت هه میسه

ئافره ت وه کوره گه زیککی گرنگی کومه لگا و شان به شاننی پیاو، رۆلی له بنیاننانی کومه لگا و ده رخشتنی رووی شارستانیه تی ئه و کومه لگایه به ئه رکیکی پیوست ده زانریت، ئاشکرا شه کومه لگای رۆژه لاتنی کومه لگایه کی باوکسالاریه، که له دوای نه مانی سیسته می دایکسالاری هاتوته ئاراوه، ئه وه ش ده گه ریته وه بو دروستبوونی کومه لگای چینیایه تی به تایبه تی له پاش پهیدا بوونی سیسته می کومه لگای سهرمایه داری (دوا قوناعی چینیایه تی) دهست به سه ردا گرتنی دهسه لات له لایه ن ره گه زی بالا (نیر) له ناو کومه لگایه که دا، و جیا کردنه وه ی ئافره ت له گشت بواری و کاروباره کانی ژیاندا، ئه مه ش ئه وه دیارده کات که ره گه زی نیر وهک هیژیککی دهسه لاتدار له و کومه لگایه وه خو ی سه پانده وه و به شه که ی تریش (می) وه کوره گه زیککی پله دوو چه وسینراوه، بو یه سه رچاوه ی سته م و چه وسانه وه ی ئافره ت و هاتنه خواره ی پایه ی کومه لایه تی ئافره تان ده گه ریته وه بو ئه و پیگه یه ی کومه لایه تی ئافره ت که له کومه لگایه که دا دروست بووه و به پیی هه لومه رجی میژووی گورانی به سه ردا هاتوو. ئه و گورانکاریه گه وره یه ی که بووه هوی نه مانی دهسه لاتنی دایک سه رووری هاوبه ش و بوته هوکاری سهره کی بو هاتنه خواره ی پایه ی ئافره ت.

بیگومان له م چه رخه دا هه ولدانی ئافره تان بو رزگار بوون له کو ت و به ند و نه ریته کومه لایه تیبه دوکته وتوووه کان کاریکی ئاساییه که به ره و ئارادی و پیشکته وتن باری ژیانیان هه نگاو بنین. په ره پیدانی ئافره تیش و پیشکته تنی له و روانگه یه ی که ئافره ت

ههنگاوێكى پيشكهوتنانهى هاوئىشت بهناو كۆمه‌لگای كوردەواریدا، كه له دواى راپه‌رىن ژماره‌یه‌كى زۆر له ريكخراو و ده‌زگا و سه‌نته‌رى رۆشنبیری و كۆمه‌لایه‌تى و زانستى ئافره‌تان دامه‌زراوه، نزیكه‌ى (25) ريكخراوه و زۆربه‌شيان بلاوكراوه‌ى تايبه‌ت به خۆيان هه‌بووه وهك رۆژنامه‌و گوڤار و بلاوكراوه‌ى جوړاوجوړ كه له كيشه و كارو چالاكییه‌كانى ئافره‌تان ده‌دوین، و تا راده‌یه‌ك توانیویانه وینه‌ى ئافره‌تى كورد له‌سه‌ر رووبه‌ره‌كانى ئەم بلاوكراوانه بكیشن، بيجگه له خستنه‌رووى كاروباره جوړ به جوړه‌كانى ده‌زگاكانیان. هه‌روه‌ها ئافره‌تان رۆلێكى سه‌ره‌كى ده‌گێرن له‌و سه‌نته‌رانه، كه توانای ئافره‌ت وهك ره‌گه‌زى هاوبه‌شى له‌گه‌ل پیاو‌دا درده‌خات، به‌شداری كردنى ئافره‌ت له هه‌موو بواره‌كانى ژياندا زه‌مینه‌یه‌كى كۆمه‌لایه‌تى و ئابوورى و سیاسى دره‌خسینى بۆ دروست بوونى یه‌كسانی له تیان ئافره‌ت و پیاو‌دا، كه به‌شێوه‌یه‌ك توانای گوزارشت كردن له بیروپراى خۆیان و كيشه‌كانیان هه‌بیت.

ئافره‌تى كوردیش ئەو مرقه‌ى به‌ زۆرى دووچارى مملانییه‌كى سته‌م و دژوار له‌گه‌ل رژیمه‌ چه‌وسینه‌رانى ده‌وروبه‌ر بیه‌و، وه‌كو ئاماژه‌مان پێكرد به‌هۆى بار و ره‌وشى ئالۆزى كورد و چه‌وسانه‌وه‌ى كورد له‌لایه‌ك و جه‌ه‌روو سته‌مى داگیركه‌ران و پاله‌په‌ستوى نه‌ریته كۆمه‌لایه‌تیه‌كان له‌لایه‌كى دیکه‌دا. كه‌چى به‌ده‌یان ده‌نگى ناسك و به‌هیاو له هه‌موو بواره‌كانى رۆشنبیری پشكووت، و چه‌ندین ئافره‌تى كوردیش به‌ هیزو كه‌سایه‌تى و هزرى خۆیان هاتنه‌ ناو جیهانى كاركردن و به‌شداری له‌ دونیای هونه‌رو رۆشنبیری و سیاسى و كۆمه‌لایه‌تییان كرد. بۆ ده‌ربیرین له‌ هه‌ست و نه‌ستى خۆیان و بیرو توانای رۆشنبیریان له‌ نێو كۆمه‌لگادا ده‌رخه‌ن.

پاش دامه‌زراندنى ئەم ريكخراوانه‌ى سه‌ر به ئافره‌تان له كوردستاندا، رۆلیان هه‌بووه بۆ هاندانى ئافره‌تان و به‌شداری له‌ بواره جیاجیاكانى ژياندا بکه‌ن، وهك (كۆمه‌لایه‌تى، سیاسى، رۆشنبیری و راگه‌یاندن) و كه هه‌ریه‌كه له‌م ده‌زگا و ريكخراوانه بلاوكراوه‌و رۆژنامه‌و گوڤارى تايبه‌ت به‌ خۆیان هه‌بووه، به‌رنامه‌ و

رۆلى خۆى له‌گه‌ل پیاو ده‌بینى و كار ده‌كات و له‌لایه‌كى دیکه‌دا هه‌موو كاروبارى ناو مالیش له‌ ئه‌ستوى خۆى بوو، هه‌رچه‌نده وه‌كو له‌سه‌ره‌وه ئاماژه‌مان پێكرد، كۆمه‌لگای كوردی له‌ چه‌رخى سه‌ره‌تای میژوویدا هه‌ندى ئافره‌تى ناودارى ده‌ركه‌وتیوو، جوړه‌ بایه‌خ و ریزیکى تايبه‌تى هه‌بوو له‌چاو ئافره‌تانى نێو كۆمه‌لگای ده‌وروبه‌ره‌كه‌ى وهك (تورك و فارس و عه‌ره‌ب) به‌لام داب و نه‌ریتی كۆنى كۆمه‌لگاكانى ده‌سه‌لاتداران و ژێرده‌سته‌یى كورد، كه له‌ كۆنه‌وه كورد هه‌رده‌م ژێرده‌سته‌ و چه‌وسینراوه بووه له‌لایه‌ك و، له‌لایه‌كى دیکه‌دا دواكه‌وتوویى بارى ئابوورى و رۆشنبیری كۆمه‌لگای كوردی گریبه‌ستى عه‌قلیه‌تیکى دواكه‌وتووی خیله‌كى بووه، ره‌نگدانه‌وه‌ى ئەو عه‌قلیه‌ته‌ كۆنه‌ دواكه‌وتوویه به‌سه‌ر كۆمه‌لگای كوردی و ئافره‌ت به‌ تايبه‌تى كه‌ چه‌نده كۆسپ و ته‌گه‌ره‌ى سته‌مى خستیه‌ به‌رده‌م، سه‌ره‌سته‌ى و ئازادى كه‌سایه‌تى ئافره‌تى كورد گوڤاردبوو، كه‌ بوونه‌ته هۆكارێكى تری چه‌وسانه‌وه‌ى ئافره‌ت و پيشیلكردى مافه‌كانى. له‌به‌رئه‌وه‌ى ئافره‌تى كورد وه‌كو هاوبه‌شى نه‌ته‌وه‌ى خۆى، له‌ ژێر سته‌م و جه‌ه‌ورى ئەو رژیمه‌ چه‌وسینراوه بوو ئەمه له‌لایه‌ك، له‌لایه‌كى دیکه‌شدا دابونه‌ریته كۆمه‌لایه‌تیه‌كان فشارێكى دیکه‌یان خستبووه سه‌ر، بۆ سه‌ركوت كردنى ئافره‌ت و پيشیلكردى مافه‌كانى، بۆیه ئەركى ئافره‌تى كورد زیاتر دیته‌به‌رچاو وهك له‌ پیاو و له هه‌موو ئافره‌تانى نه‌ته‌وه‌كانى دیکه بارگه‌رانى ریتیبوو.

دواى راپه‌رىنى سالى 1991ى كورد له‌ عیراق و ده‌رگرتنى ده‌سه‌لات له‌لایه‌ن كورد و هاتنه‌ سه‌ركارى حكومه‌تى هه‌ریمی كوردستان، كۆمه‌له‌ و ده‌زگا و ريكخراو و بنكه‌و سه‌نته‌رى رۆشنبیری و كۆمه‌لایه‌تى سه‌ریان هه‌لدا، ئەمانه له‌ناو كۆمه‌لگا وهك بنه‌مايه‌كى كاركردن و كاریگه‌ر، به‌شێوه‌یه‌ك بیریان له‌وه كردۆته‌وه كه له‌ رینگه‌ى هه‌موو جوړه بلاوكراوه‌و رۆژنامه‌ و گوڤار و ده‌زگا راگه‌بینه‌ره‌كان په‌یام و ئامانجى خۆیان بگه‌بینن به‌ خه‌لك، دۆزینه‌وه‌ى شیوازی هاوسه‌رده‌میانه‌ بۆ رووبه‌رووبوونه‌وه‌ى كيشه و گرفته‌كانى ناو كۆمه‌لگا به‌تايبه‌تى ئافره‌تان، له‌م سه‌رده‌مه‌ش ئافره‌تى كورد

کوردستان به شیوهیهکی فراوانتر هاته ئاراوه و درێژه بهم خهباته ی دا و له ریزهکانی بزوتنهوهی رزگاری خوازی کورد دهستیپشخه ری کرد له وریاکردنهوه و ریخستنێ ئافرهتان بۆ بهشداری کردن لهم خهبات و تیکۆشانهی راستهقینهی گهلی کورد و، هۆشیارکردنهوهیان له رادهی لێپرسراوهتی خۆیاندا له پیناو هاندانی رۆلهکانیان به رهو خهبات له لایهک و، له لایهکی دیکه له پیناو سهربهستی و ئازادی ئافرهتان به گشتی و رزگاریبوونیان له کۆت و بهندی کۆمه لایهتی دواکهوتوو، رۆلێکی یه کجار گه وره و بێ پایانیان هه بووه. ههروهها ئهم ریکخراوه خهباتێکی میژوویی ههیه بۆ وهدی هینانی ئامانجه سه رهکییهکانی له پیناو به رزکردنهوهی رادهی بیرو روشنییری و سیاسی و کۆمه لایهتی ئافرهتانی کوردا و زامن کردنی مافی مندالهکانیان بۆ ژيانێکی پاک و پارێزراو و هاندانی ئافرهتان له پیناو سهربهستی کۆمه لایهتی و سیاسیدا.

له لایهکی دیکه ههنگاوانی ئافرهتان به رهو به رهه مهینانی سهربهخۆ و ههولدان بۆ به دهستخستنێ داهاتی دارایی له دهرهوهی مال له رووی ئابوورییهوه، گونجاوترین ریکهیه بۆ سهربهستی و ئازادی ئافرهتانه، و بۆ چه سپاندنی بوونی خۆیهوه، وهک به شیکێ سه رهکی کۆمه لگا.

نالهباری دۆخی سیاسیش له زۆریه ی ناوچهکانی عێراقدا، رهنگدانهوهی به سه ر دۆخی کۆمه لایهتی و ئابووریشی هه بوو، هه ر له سه رده می مه له کیه وه له سه ر زۆریه ی هه ره زۆری میلله ته که سه پا بوو، کاتیگ بوار ره خسا بۆ پیکهاتنی چینیکی دهر به گییه تی به رژه وهندی خواز که ره وشه سیاسی نا هه مواره که ی هینابوو کایه وه و به سه ر عێراقدا تیپه ر ده بوو، چینه به رژه وهندی خوازه کان بێ باکانه یان نه کرد بۆ که له که بوونی سه روه ت و سامانیان له سه ر رهنجی چینه نزمه کانداندا. وه له به ره ئه وهی کوردستانیش ژێرده سته ی عیراق بووه، بۆیه هه مان بارودۆخی ئه و ولاته ی به سه ردا سه پا بوو، بگره زیاتر تیکچرژاو بوو که له لایه ن حکومه ته یه ک له دوایه که کانی عیراقدا ده چه وسیند رایه وه و مافه کانی زه وت ده کران، وهکو ئاشکرا شه سه قامگیربوونی باری ئابووری به ره وه ییش چوونی له هه ر ولاتیگدا به مه سه له ی

پهیره و پروگرامی تایبه تیشیان هه بووه، هه مه شه ئه م ده رگایانه ی حیزبی یاخود کۆمه لایه تی یاخود سه ره خۆو، چالاکیه کانیان مۆرکیکی کۆمه لایه تی روشنییری و که لتووری کوردیان پیوه دیاره، هه رچه نده وه کو به رنامه یه کی زانستی نه خشه بۆ دارێژراو نه بووه بۆ پیکه یاندنی ئافره تی دوا رۆژ، که شاره زا و پسپۆری له بواره جیا جیاکانی ژياندا هه بیته. به لام تا راده یه ک له ئاستیکی مامناوه نیدا ئه م ده رگا و ریکخراو و سه نته ره روشنییرانه ی توانیویه تی چه نگه به باری ئافره تان به گشتی هه لچن، و گه شه پی بسینن و رۆلێکی به رچاو ببینن، که له نیو کۆمه لگای کوردی جی په نجه یان دیار بیت، بۆ ئه وه ی ئافره تان له ئابنده دا کاریگه رترین و رۆلی خۆیان به شیوه یه کی باشتر بگین. به لام زیاتر ده نگی ئافره ت له و کاته وه به رز بووه سه ریه لدا که هیزه سیاسی و کۆمه لایه تیه کان هانی ئافره تانیان ده دا بۆ خویندن و هه ندیکیان راکیشانه نیو بزافی سیاسی و کۆمه لایه تیه وه.

ئافره تانی کوردستان له بواری سیاسیه وه له بهر باری نا هه مواری خۆیان و ناله باری ولات به گشتی، هه سته نیشتمان په ره وریان تی دا بلا بووه و چه ندین ریکخراوی ئافره تانیان پیکهینا، یه کیگ له ریکخراوه جه ماوه ریه گرنه گه کانی کوردستان که به نوینه ری راسته قینه ی تیکرای ئافره تانی کوردستان ده ژمیردریت، یه کی تی ئافره تانی کوردستان بووه. ئه م ریکخراوه یه له ۱۱ ی کانوونی یه که می سالی ۱۹۵۲ دامه زرا و، له ریزی بزوتنه وه ی رزگاریخوازی کورد خه با تی لیه اتووانه ی ئافره تانی کورد ده سته پیکرد و، له گه ل بزافی گه لی کورد له پیناو ئازادی و سه ره خوی ولاته که یان به شداری کرد بوون. ههروهها له رۆژی دامه زاندنیه وه ئه م ریکخراوه به شیوه یه کی ریکویگ رۆلی خوی بینیوه و ئه رکه کانی سه رشانی سه رکه وتووانه ئه نجامداوه و، ئه گه ر سه رنجدانیک ی میژوویی بده پنه وه تیبینی ئه وه ده که یین که له ۴ ی شوباتی سالی ۱۹۶۱ به سه رکردایه تی خوشکی قاره مان (حه بسه خانی نه قیب) ریکخراویکی ئافره تانی کوردستان پیکهینابوو، هه رچه نده بۆ چه ند مه به سته یکی دیارکراو ها تبووه ئاراوه، به لام په سه ره تایه کی میژوویی و پیروژ ده ژمیردریت بۆ رۆلی ئافره تانی کورد، پاشان یه کی تی ئافره تانی

ئهله کترۆنی، تا چالاکى خۆيان شاره زايانه تر بنوینن و و رووی گهشی ئافره تان له نیوه وه و دهره وه دا بخره نه روو. بۆ زیاتر زانیاریش، سه نته ره که له ریکه وتی (2/6/2002) دا له وه زاره تی ناوحو مۆله تی یاسای پیډرا، که دروشمی (رۆشنبیری، هۆشباری، یه کسانى) هه لگرتوه، ئامانجیشی زیاتر بۆ په ره پیډانی ئافره تی کورد له هه موو بواره کانی ژياندا. هه رووه ها ده سته ی دامه زینه ری سه نته ره که له م ئافره تانه پیکهاتوه: (په خشان سدیق عزیز- تریسکه ئیحسان یاسین- جوان جلال شه ریف- ریزان خه لیل شیخ محه مه د- راژان عه لی ئیبراهیم- ساز ئیحسان حوسین- سوهم نه جار- شلیر موحیه دین- شیلان که ریم شاره زان- کوردستان موکریانى- مۆژده به کر ئیسماعیل- نه رمین حه مه ئه حمه د- نه رمین عیزه دین مه عرف- نه هله قادر محه مه د- نیشتمان نوره دین سلیمان).

بێجگه له کاروچالاکیه کانی سه نته ره که، ئه م ده زگایه بلاوکراوه به که دهره کات وه کو گوڤاریکی وه رزی به ناوی (شاووشکا) که سی مانگ جارێ دهره چیت.

ئهم سه نته ره ش و رۆبه ی سه نته ره کانی رۆشنبیری هه ولی به دی هیئانی ئه م ئامانجانه ی خواره وه ده دن:

((1- هه ولدان بۆ نه هیشتنی نه خوینده واری. 2- هۆشبارکردنی ئافره ت له مافه په واکانی خۆی و رینمایکردنی له چۆنیه تی وه گرختنیان. 3- چاپ و بلاوکردنه وه ی به ره مه می بیری ئافره تان. 4- سازدانی کۆرۆ کۆبوونه وه بۆ ئافره تان بۆ خستنه رووی بیروبوچوونه کانیان. 5- کردنه وه ی خولی به هیزکردن، که هه موو بواره کانی رۆشنبیری هونه ری و زانستی له خۆبگریت)).

بێگومان نه خوینده واری یه کیك له هۆکاره سه ره کییه کانی دواکه وتووی ئافره تان بووه، چونکه خۆرۆشنبیرکردن به هه موو جوړه زانیارییه که کیشه یه کی زۆر گرنگ و بایه خداره که هه نگاوی به ره و پێش و په ره سه ندى فیکر و بیروباوه ری ئافره تی کورد بووه، که وه کو کۆمه لگاکانی رۆژه لات، بایه خى به بواری فیروون و خویندى ئافره ت نه ده دا و به پێوستی نه ده زانی به تایبه تی له کۆمه لگایه کدا که بارى خوینده واری تیدا

سه ره خۆی سیاسیه وه گریندراوه، نه بوونی قه واره ی سیاسى هه ر میلله تیک هۆکاریکی سه ره کییه بۆ له ده ستدانی مافه نه ته وه ییه که یان، که زیاتر گه لانی چه وساووه دووچاری ئه م کیشه یه ده بوون، میلله تی کوردیش هه ر ژێرده سته بووه و خاوه ن ده سه لاتى تایبه تی خۆی نه بووه، بۆیه هه چ جوړیک له سه قامگیری ئابوری و کۆمه لایه تی به خۆیه وه نه بینیه، به مه ش تیبنی ده کری له گه ل ئه و هه موو باره ناله باره ی کورد و ناوچه ی کوردستانیه کان ئافره تی کوردیش له تێو ئه و جه ناله دا هاوشانی پیاو به هه مان شیوه بوو. هه ر چه نده سه ره کردایه تی شوړشی کوردستانیش هه نگاویکی جددیان نابوو بۆ پێشکه وتنی بارى کۆمه لایه تی له کوردستان به گشتی و بارى ئافره ت به تایبه تی، ئه ویش به هۆی هه ولدان بۆ له ناو بردنی هه ندی داب و نه ریتی کۆنی کۆمه لایه تی، که کۆسپی گه وره بوون له به رده م پێشکه وتنی ئافره ت، وه کو دیارده ی شیربایی و به زۆر به شوودانی کچ و هه ندی دیارده ی دیکه.

له لایه کی دیکه دا له بواری بیر و مه عریفه دا و بارى رۆشنبیری ئافره تاندا، بێگومان ئافره ت توانای به شداری کردن له مه یدانه کانی به ره مه هیئانی فیکر و مه عریفه دا سه لماندووه و، رۆلیکی بالای تیدا بینیه وه له لایه نه وه هه نگاویکی سه ره که وتووانه ی هاویشته وه، که چه ندین سه نته ر و ده زگای رۆشنبیری و زانستی و کۆمه لایه تی له کوردستان دامه زاندووه و رۆل و ئه رکی سه رشانى خۆیان به ریکوپیکی گه یاندووه، وه ک ئه وه ی ده بینین له سه نته ری شاووشکا بۆ چالاکیه رۆشنبیرییه کانی دهره که ویت، که کۆمه لیک ئافره تی کورد په ره ر بۆ به هیزکردنی پرۆسه ی به شارستانی کردنی جقاتی کورده واری، سه نته ریکی رۆشنبیری به ناوی (شاووشکا) یان دامه زاند بۆ ئه وه ی پیکه وه مه شخه لی رووناکی بیریان له تێو کۆمه لدا بدره وشیتته وه و بابه تانه و زانستانه و هاوکارانه له کیشه ی ئافره ت بکۆلنه وه، به گێرانی کۆرۆ سمینار و سازدانی کۆنفرانس هه ولی چاره سه ره کردنی گیروگرته کانی ئافره ت بدن. ئه ویش به سوود وه رگرتن له راگه یاندن، چاپه مه نی، بلاوکراوه، ئینته رنیت، فاکس و پۆستی

ئەوهنده پەرهی نەسەند بوو. رەوشی رۆشنییری کوردستانی هوشیوهی بوارهکانی دیکه، کاریگەری نالهباری دۆخی سیاسی بەسەرەوه هەبوو و دواکەوتنی بەخۆیوه بینیبوو. هەرچەندە لە (۱۹۷۸-۱۹۸۲-۱۹۸۴-۱۹۸۷-۱۹۹۱-۱۹۹۶-۱۹۹۸-۱۹۹۹- چەندین کار و بەرپرسیهتی کارگیری پێی رادهسپێردرێت وەک (سەرۆکیهتی بهش-سکرتیری گۆقار-جیگەری سەرنووسەر-شارەزا و سەرپەرشتیار- ئەندامی کارای کارگیری کۆری زانیاری- سەرنووسەر) کە زۆر کەم لە ئافەرتان بگەنە ئەو پلە و مستهوايه بەرزی زانستی و کارگیری لە سەردەمانی کە بە ستم و زۆرداری رژیمە فاشیستەکان ناسرابوو و بەسەر کورددا سەپابوو جا لە بەرامبەر بە ئافەرت چەوسینەرتر بوو.

هەرۆهە ئەم ئافەرتە کارایە لە بواری پەسپۆری و زانستی چەندین لیکۆلینەوهو کتیبی بلاوکراوهی خۆی هەیه، بۆ نمونە (۲۷ لیکۆلینەوهی بلاوکراوهی هەیه، ۲۱ پەرتووکی چاپکراوه و ۲ نامیلکە چاپکراوه، هەرۆهە ۶ پەرتووکی دیکەش ئامادەکراوه بۆ چاپدان) جگە لە چەندین وتار و نووسینی نۆ رۆژنامە و گۆقار و بلاوکراوه جۆراوجۆرهکانی ناوهوه دەرۆهه و لات بێ لهوهی چەندین کۆروسیمیناری جۆراوجۆری رۆشنییری و کۆمهلايهتی و زانستی سازداوه، ئیستاش وەک سکرتیری کۆری زانیاری کورد کاردەکات.

لەلایهکی دیکەدا ئافەرتی کورد تەنیا بەشداری لە کاروچالاکیهکانی رۆشنییری نەبووه بەلکو تیکەلاویشی کردوو بە کارە مرۆقايهتیهکان، چونکە وەک زانراوه ئافەرت رەوشتیکی سۆزداري هەیه و هەستی زیاتر وەک لە پیاو دەجولی بەرامبەر بە هەر دیاردەیهکی نارهواو نالهبار کە لە بێ تواناو بێ دەسهلاتی مرۆقە تووش دەبێت، کە زیاتر حەز بەکاری یارمەتی و هاوکاری دەسکورت و بێ دەرەتان دەدات، بەلگەي ئەمەش ئەوهیه کە ئافەرت هەستی مرۆقايهتی زاله بەسەریدا و وەک کەسێکی خاوهن ویزدان و دل بەبەزەبی بەرامبەر بە لەمپەرەکانی ژياندا کە جاروبار لە بێ دەسهلاتی مرۆقە تووشی ئەم جۆره نەهامەتە و بێ دەرامەتیانە دەبێت. تێبینی دەکری ئافەرت لێرەش رۆلی خۆی دەبینیت و وەک مرۆقايهکی دلسۆز بە هەموو توانای

ئەوهنده پەرهی نەسەند بوو. رەوشی رۆشنییری کوردستانی هوشیوهی بوارهکانی دیکه، کاریگەری نالهباری دۆخی سیاسی بەسەرەوه هەبوو و دواکەوتنی بەخۆیوه بینیبوو. هەرچەندە لە (۱۹۷۸-۱۹۸۲-۱۹۸۴-۱۹۸۷-۱۹۹۱-۱۹۹۶-۱۹۹۸-۱۹۹۹- چەندین کار و بەرپرسیهتی کارگیری پێی رادهسپێردرێت وەک (سەرۆکیهتی بهش-سکرتیری گۆقار-جیگەری سەرنووسەر-شارەزا و سەرپەرشتیار- ئەندامی کارای کارگیری کۆری زانیاری- سەرنووسەر) کە زۆر کەم لە ئافەرتان بگەنە ئەو پلە و مستهوايه بەرزی زانستی و کارگیری لە سەردەمانی کە بە ستم و زۆرداری رژیمە فاشیستەکان ناسرابوو و بەسەر کورددا سەپابوو جا لە بەرامبەر بە ئافەرت چەوسینەرتر بوو.

لەلایهکی هەولەکانی سەرکردایهتی شۆرشیش بەرەوام بەگرخستبوو بۆ زیاتر بایهخدان بە پرسەکانی خۆیندن و پەرۆههیی، و هەلسا بە کردنەوهی چەندین دەزگای پەرۆههیی بۆ فیکردن و قەلاچۆکردنی نەخۆیندەواری کە بە ئەرکیکی گەورەي سەرشانیان زانی بوو.

کوردستانی وێرای هەموو ئەو دەست درێژیانە کە لەلایەن داگیرکەرانییهوه کراوته سەری، توانیوهتی شارستانییهتیکی تاییهت بە خۆی پیکبەینێ و کاروانی رۆشنییری خۆی بەرپۆههبات، لە نۆ ئۆهه کاروانەشدا ئافەرت رۆلی خۆی تیدا بینیبوو، نمونەي ئەو ئافەرتانەیهش کە جیگای شانازی و ریزلینانە لە کۆمهلهگای کوردهواری خۆماندا زۆره کە گەیشتنە پلویایهی گەورەو لەبواری خۆیندن و زانستیدا و ئیستا وەک فاکتەرێکی کارا لە نۆ کۆمهلهگادا کار دەکات، بۆ نمونە د. کوردستان موکریانی

کە لە دایکبوی ۱۹۴۸ شاری هەولیره، خۆیندی سەرەتایی و دواناوهندی هەر لهوی تەواو کردوووه، بروانامەي بە کالۆریۆسیش لە زانکۆي بەغدا وەرگرتوووه، بۆ تەواو کردنی خۆیندی بالاش بەرهو مۆسکۆ بهری دەکەوت. لەویش بروانامەي دکتۆرا لە زانستی فیلۆلۆژی وەرەگریت و دەگەرپتهوه و لات بۆ خزمەتکردنی گەلهکەي و له زانکۆي

هه‌نگاو ناوه، و زیاتر ریگه خوښکه‌ره‌یه‌ک بوه بو دۆزینه‌وه‌وه ره‌خساندنی دهرفته‌ی باشترو کراوه‌تر بو کارکردنی ئافره‌تان و چاره‌سه‌رکردنی کیشه و گرافته‌کانیان، و چه‌ندین دام و ده‌زگای کۆمه‌لایه‌تی بو ئهم ئامانجه به‌دی هات و بو په‌ره‌پیدانی باری کۆمه‌لایه‌تی کورد به‌گشتی و ئافره‌ت به‌تایبه‌تی دامه‌زرا. بو نمونه سه‌نته‌ری خاتووژین بو چالاکیه کۆمه‌لایه‌تییه‌کان، که له ۲۷/۵/۲۰۰۰ مۆله‌تی ره‌سمی له‌لایهن وه‌زاره‌تی ناوخواوه‌وه پی به‌خشرا، په‌یامی سه‌نته‌ره‌که‌شی: یارمه‌تی دانی ئافره‌ت و منداله له کۆمه‌لگادا و به روښنی‌کردنیان و زیاتر ئاشناکردنیان به‌مافه ره‌واکانیان، هه‌روه‌ها دایین کردنی زانیاری راست بو ئه‌وه‌ی بتوانن ژيانی خویمان و منداله‌کانیان چاکتر بکه‌ن و به ئامانجی ئه‌وه‌ی کۆمه‌لگا به‌ره‌وپیشه‌وه بچیت.

ئهم جووره سه‌نته‌رانه‌ش کاریگه‌رییه‌کی گه‌وره‌ی هه‌یه به‌سه‌ر کۆمه‌لگادا، ئه‌گه‌ر له چوارچۆیه‌یه‌کی زانستی و به‌شێوازێکی ریکوینک و ئامانجی خو‌ی به‌دی به‌یئیت، هه‌روه‌ها له ماوه‌ی دامه‌زاندنی ئهم سه‌نته‌ره، هه‌ولێ داوه له هه‌موو چینه جیا‌جیا‌کانی کۆمه‌ل نزیك بپه‌ته‌وه‌ تاله کیشه‌کانیان بکۆلته‌وه‌وه له‌گه‌لیاندا کار بکات، به‌هۆی ئهم نزیك بوونه‌وه‌یه، بو‌مان روون بو‌ته‌وه‌ که هۆشیارکردنه‌وه‌ی ئافره‌ت و مندال به‌مافه‌کانیان زۆر پێویسته، هه‌ر بۆیه‌ش هه‌ر وه‌کوله ئیشه‌کان دا ده‌رده‌که‌وێت سه‌نته‌ره له زۆربه‌ی گه‌ره‌که هه‌زاره‌کاندا له نزیکه‌وه له‌گه‌ل ئافره‌ت و مندالدا ئیشی کردوه‌وه رۆلێکی گه‌رنگی هه‌بوه‌وه له به‌ئاگه‌هێنانه‌وه‌یان به‌مافه ره‌واکانیان. له‌م ماوه‌یه‌شدا سه‌نته‌ره‌که چه‌ندین چالاکي جو‌راوجۆری کۆمه‌لایه‌تی و روښنی‌ری ئه‌نجام داوه وه‌ک (کردنه‌وه‌ی خو‌لی به‌هێزکردنی خو‌یندن بو قوتابیان و کردنه‌وه‌ی که‌مپی هاوینه و کورسی کۆمپیوته‌ر، به‌شداری کردن له پێشانگا و سازدانی چه‌ندین کۆر و کۆبوونه‌وه‌وه سیمیناری تایبه‌ت به پرسه‌کانی ئافره‌ت و ژینگه و ته‌ندروستی و پاک و خاوینی و هۆشیاربوونه‌وه له مین، پێشکه‌شکردنی خه‌لات و یارمه‌تی مادی و میناکی بو ئه‌وه که‌سانه‌ی که پێویستیان پی بووه و چه‌ندین کاری خیرخوازی دیکه. سازدانی ئاهه‌نکی به‌بو‌نه‌ی جو‌راوجۆر وه‌ک رۆژی جیهانی مندالان، و به‌ستنی

مادی و میناکی بو یارمه‌تیدانی ئه‌وه که‌سانه‌ی که پێویستیان به‌هاریکاری، ده‌ستی یارمه‌تییان بو درێژ ده‌کات، ئه‌وه‌یش له‌ریگای ئه‌وه ده‌زگاو ریکخواوه خیرخوازانه‌ی که بو ئهم جووره کارانه ته‌رخان کراون. بو نمونه ده‌زگای خیرخوازی رو‌ناهی، که ده‌زگایه‌که بو چالاکیه مرۆقایه‌تی و روښنی‌ری له هه‌ولیر دامه‌زراوه، وه‌ک ده‌زگایه‌کی مرۆقایه‌تی روښنی‌ری و کۆمه‌لایه‌تی کار ده‌کات، له ژیر دروشمی (مرۆقایه‌تی، روښنی‌ری، پێشکه‌وتن)، ئهم ده‌زگایه له‌ سالێ ۱۹۹۹ دامه‌زراوه، و دوو لقیشی کردۆته‌وه له ده‌وک سالێ ۲۰۰۱.

وله موسل سالێ ۲۰۰۳. له ئامانجه‌کانی:

- پێشکه‌ش کردنی هه‌موو یارمه‌تییه‌ک له بواره‌کانی مرۆقایه‌تی و روښنی‌ری و کۆمه‌لایه‌تی، و بایه‌خدا‌ن به‌که‌مبێناکان و که‌مه‌ندا‌مان و هه‌تیوو و واداین کردنی پێدا‌و‌یستیه‌کانیان بو به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی بزێویان و هه‌ولێ باشت‌کردنی ژيانیان.

- به‌رگری کردن له مافی مرۆف و پاراستنی ئازادی گشتی و پشته‌گیری کردنی.

له‌بۆاری کۆمه‌لایه‌تیدا وه‌ک پێشتر ئاماره‌مان پێکرد، بیری هۆزو خه‌له‌کی زال بوو به‌سه‌ر کۆمه‌لگای کوردیدا، به‌لام به‌هۆی کاریگه‌ری شو‌رشی ئه‌یلول و په‌ره‌سه‌ندنی بیری نه‌ته‌وه‌یی و نیشتمانی، ده‌سه‌لاتی عه‌شیره‌تگه‌ری به‌ره‌به‌ره به‌ره‌و لاوازی چوو، سه‌روکی خه‌لیش ده‌سه‌لاتیکي ئه‌وتوی به‌سه‌ر پیاوی خو‌ی نه‌ما‌بوو، ته‌نیا له‌و بواره‌ی که په‌یوه‌ندی به‌ شو‌رش و هه‌ستی نه‌ته‌وايه‌تی (کوردایه‌تی) هه‌یه ما‌بوو. ئافره‌تیش له‌گه‌ل ئهم ره‌وته‌ تازهدا هه‌ولێ خو‌گونجان و زیاتر خو‌ره‌خساندن له‌گه‌ل باره‌ نو‌ییه‌که‌دا و شان به‌ شانی پیاو خه‌بات و تیکۆشان بکات له‌پێناو ژيانیکي ئازاد و سه‌ربه‌خۆو.

دوای راپه‌رینیش ره‌وشی کۆمه‌لایه‌تی ئافره‌تی کورد له‌بارتر ده‌رده‌که‌وێت و زیاتر له‌ پێشوو بوار ره‌خساوه بو هاندانی ئافره‌تان بو به‌شداری کردن له‌ چالاکیه کۆمه‌لایه‌تی و روښنی‌ری و سیاسیه گشتیه‌کاندا، به‌تایبه‌تی دوای ئه‌وه‌ی کۆمه‌لگای کورده‌واری باوه‌ش بو ژيانی دیموکراسی کردوه‌به‌ره‌وه دامه‌زاندنی کۆمه‌لگایه‌کی مه‌ده‌نی

چه ندين كوئفرانسی زانستی جوړاوجوړ. وهك تیبینیش دهكری كوومه لگای كوردهواری شان به شانی گورانكاریه جیهانییه كان ته ویش گورانی به سه ردا هاتووه، كه زور بواری جیاواز گرتووه ته وه، هه روه ها هه موو ته و پیشكه وتنه ی كورد و ته و گورانكاریه یه كه به سه ر كوومه لگای كوردیدا رووی داوه سیمایه کی تازه و بناخه یه کی نوو هیئایه كایه وه بو پیکه پینانی كوومه لگایه کی كراوه. دروست بوونی كوومه لگایه کی مه دهنیش، كه ئافرهت فاكته ریکی سه ره کی بو به دی هیئانی ته م سیسته مه نوویه و رول و ته رکی خوئی تیدا ده بینیت كه له م سه رده مه دا كاریکی زور پیویسته، به تایبه تی پاش ته و هه موو گورانكاریه یه كه له سه ر ئاستی سیاسی و هزری و كوومه لایه تی له عیراق به گشتی و كوردستان به تایبه تی رووی داوه، هه روه ها سه ر له نوو دروست كردنی په یوه ندییه کی نوو نیوان مروق و دهوله تدا و به پروگرام كردنی ده زگا حكومی و حزبییه كان كه له خزمهت هاوولاتی بیت، بو دروست كردنی په یوه ندییه کی شه فاف و ئاشنایه تی له په یوه پروگرامه كانی ته م ده زگا و ریکخراوانه به رامبه ر به یه كتری. له لایه کی دیکه دا بلاو كورده وهی هوشیاری نه ته وه یی و فره لایه نی و قه بول كردنی یه كتر و رای به رامبه ر بو به رز كورده وهی هه سستی نه ته وه یی و ریزگرتن له هاوولاتیانی دیکه وه كو خوئی بی جیاواری، ریگه پیدانی به ده برینی بیرواری كه سی به رامبه ر به تایبه تی ئافرهت و ریگه پیدان بو خسته رووی هه ست و بیرواری خوئی به رامبه ر به هه ر كیشه یه کی كوومه لایه تی یاخود سیاسی بی كه م كورده وه له ئاستی هه ر كه سیکیان بیت.

به ره و قوناعی ئازادیش، ئافرهت ان به گشتی كه وتنه جووله و گه ران به دواي خوئاساندنه وه، كه له پاش راپه رین بارودوخی كورد به شیوه یه کی گشتی گورانیکي گه وره به سه ردا هات، كورد به گشتی و ئافرهت به تایبه تی كه وته ناو دونیایه کی فراوان له پیوه ندی راسته وخو له گه ل نه ته وه و روشنبیری و كه لتوووه جیاوازه كانه وه، ته و ئازادییه ی كه به ته زمونیکی سه ركه وتووپی كوردستان ده ژمیردریت. هه روه ها والابوون و بلابوونه وه و کرانه وهی گشتی به سه ر جیهاندا له بواری ناوه نده كانی راگه یانندن و ئینته رنیت و جیهانی كوومپیوتهر و ئامیره كانی گه یانندن

به جه ماوه، ته مانه كاریگه ریبه کی گه وره ی خسته سه ر هوشیارییه كانی كوومه لگا به گشتی و شالوویکی گه وره به رده م ئافرهت ان كورده وه به تایبه تی، ئافرهتیش سوودیکی زیاتر به م بواره و ئازادییه ی وه رگرت كه، قوناعیکی تازه له كوردستان هیئایه پیش. والا كورنی هاتوچوو كورن بو دره وه و ناوه وهی ولات، ته مانه هه مووی كاریگه ری هه بووه به سه ر شیوازی هزر و بیر كورده وهی كوردا به گشتی و ئافرهت به تایبه تی. بویه ئافرهت ان كه هه ستان به كورده وهی چه ندين كارو ده زگا و سه نته رو ریکخراوه ی روشنبیری و كوومه لایه تی و سیاسی و زانستی بو ته وهی له ریگی ته م سه نته رانه بتوانن ده برین له هه ست و خواسته كانی خویان و ئاره زوو و هیوا ئامانجه كانیان ته نجام بدن و ته رکی به رپر سیاره تی خویان له ناو كوومه لگا كه دا به پینه دی.

ته مروش چه ندين ئافره تی كورد هه ن كه له م ده زگا و سه نته رانه ته رکی به رپر سیاره تی له ته ستو گرتووه و، به پیی كارو چالاکی و په یامی سه نته ره كه كار ده كات، كه به پیی دید و بوچوونی تایبه تی خوئی ته و ته ركه ی به جی ده گه یینی، بو نمونه به پیی بوچوونی خاتوو چلوره هه ردی به رپر سی سه نته ری خاتوووزین رولی ئافرهت له نئو كوومه لگا دا به م شیوه یه به رجه سته ده كات: ((ئافرهت به خپو كوری نه وهی دواروژه، هه ر ته وه ئافرهت و پیاوه كان گوش ده كات و په روه رده یان ده كات، بو ته وهی نه وه یه کی ریکویك و لپه اتوو یان لیده رچیت. كه واتا به رپر سیاره تی گه وره ی هه یه له كوومه لگا كه دا و گرنه له ده زگا روشنبیرییه كاندا رولیکي چالاك و به رچاوی هه بیت. ئافرهت به رپر سیاره له هاوتاكردنی كوومه لگا، چونكه به ریوه بردنی كوومه لگا به ته نها پیاو لاسه نگیه ك دروست ده بیت، پیاو بوخوئی به رنامه كان ده ستپیده كات و هه ربوخوئی جیه جییان ده كات، كه خوئی به رنامه ی دانا نازانیت هه له كانی له كویدایه، به لام ئافرهت ده توانیت رولی چاودی ببینی بو سه ر ته و به رنامه نی كه مو كورنی تیدایه)). یاخود رولی ئافرهت به پیی چه ند هویه کی جیاواز ده ستنیشان ده كریت وه كو خاتوو ژیان میرانی به رپر سی سه نته ری رونه ای بو دی ده چیت: ((بونی ئافرهت وه كو به رپر سیاره له سه نته ری روشنبیری به چه ند هوكاره وه به سته، گرنگرتیان ته مانه ن:

۱- ئامانجه كانی ته م سه نته ره روشنبیریانه، یاخوت

ئەركەكانى، ئايا ئەم سەنتەرە تەنھا بۆ ئافەرتانە، ياخوت بۆ ئافەرت و پياو، ھەلبەتە رۆلى ئافەرت گرنگتر دەبى ئەگەر ئەو سەنتەرە ئافەرت لى بەرپرسيارە بۆ ھەمووانبى، چونكە دەگوترى كە ئافەرت ئەگەر بەرپرسيار نەبى لە ھەر كاريكى كە تەنھا بۆ ئافەرتان نەبى سەرناكەوى وئەمە بە ھىچ شيوھەك نەزانستە ونەراستيشە. چونكە ئافەرت وەكو ھەموو تاكيكى نيو كۆمەلگا تواناي تاكى خووى لە ھەموو بوارەكاندا، ئافەرتى مامۆستا تەنھا دەرس بە كچەكان نالى، ئافەرتى مهندس تەنھا كاري ھەندەسى بۆ ئافەرت ناكات، ئافەرتى دكتور، ئافەرتى وەزير، ئافەرتى پاريزەر وئافەرتى دادوهريشمان ھەيە و لەم رۆژانە بە خووشحاليەو چوار پاريزەرى كچ لە پاريزگاي ھەولير سويندى ياسايبان خويندوبوونە مدير ناحيە.

۲- ئەوھى تر ئافەرت و رادەى رۇشنبيرى خووى، چونكە ئەو ئافەرتەى بەرپرسيارى سەنتەرەى رۇشنبيرى دەگريتە ئەستو دەبى خووى ليھاتبوو بى و رادەى رۇشنبيرى بە ئەندازيەك بى كە بتوانى ئەم پەربرسيارە لە ئەستو بگري و لەدەرحەقى دەرچى.

۳- ھاوکاری كۆمەلگا بە گشتى و پياوان بە تايبەتى لەگەل ئەم ئافەرتەى بەرپرسيار و قبول كردنى كە بە لای منەو ئەم خالە زۆر گرنگو كاريگەرە، چونكە لە حالەتى پوزيتيف (ئيجابى) ريخوشكەر دەبى بۆ سەركەوتن و پيشخستنى و لە حالەتى نيگيتيف (سلبى) دەبیتە مایەى سەرنەكەوتنى ئافەرت، ئەمە نەك ھەر زيان بە ئافەرت دەگەينى وەكوتاك، بەلكو بە ئافەرتان دەگەينى وەكو كۆمەل). كەچى بۆچوونىكى ديكە رۆلى ئافەرت بۆ ئەو دەيگەرینتەو كە تا چەند ئافەرت ھوشيارە لەبارەى ئەرك و مافەكانى خووى وەك ساكار خان ئامازەى پىنى دەكات لە سەنتەرەى شاووشكا: (لەگەل ئەو ھەموو لەمپەرانەى، كە دینە پيش ئافەرتان لە سەنتەرەى شاووشكا توانيويانە تا رادەيەكى زۆر باش چالاکى ھەمە جۆر ئەنجام بەن چ لە ريگاي ھوشيارکردنەوى ئافەرتان و ئاشناکردنیا بەو بنەمايانەى كە دەبیتە پالپشت بۆ مافەكانيان ياخود ئامادە بوونى راستەوخو بۆ بەرگرى لە ئافەرتان لە كيشەى تايبەت).

بەمەش ئەمە روون دەبیتەو كە ئەو سەنتەرەنە تا چەند بايەخ و سوودى ھەيە بۆ نيو كۆمەلگا و تا چەند

توانيوويەتى گۆرانكارى تيدا بكات بۆ بەرەويشبردن و نەشومفا بوونى ژيان ئافەرتان نيو ئەو كۆمەلگايەدا، ئەمەش بەپىي پەيامى و ئامانجى ھەر سەنتەرەك دەگوريت، بۆ نموونە سەنتەرەيكى وەك سەنتەرەى خيرخووزى رۆناھى ژيان خان بەم شيوھەى باسى ليوھ دەكات: ((كارىگەرى ئەم سەنتەرەنە لەسەر گۆرانكارىەكان لە كۆمەلگادا، جياوازي ھەيە لە تيوان سەنتەرەكان خوياندا، و تويژەكانى جياجياي كۆمەلگا كە خووى، بە تىكرای دەتوانين بلين كە ھىچ سەنتەرەك نيبە سوودى نەبووبى بۆ كۆمەلگا، كەم يان زۆر و ئەگەر تەماشاي كۆمەلگاي كوردەوارى خۇمان بكەين بە تايبەتى لە داوى سەرھەلدانى راپەرینى بەھارى پيرۆزى كوردستان و دامەزراندنى پەرلەمان و حكومەتى ھەرئيم كە بايەخىكى تايبەتمەند دراو بە سەنتەرەكان لە لايەن حكومەتى ھەرئيم بە گشتى و بەريز نيچيرقان بارزانی سەرۆكى حكومەت بە تايبەتى، دەبين ئەم سەنتەرەنە چەند گۆرانكاريان كرووھ لە كۆمەلگادا بە تايبەتى سەنتەرەكانى ئافەرتان و لاوان و رۇشنبيرى و ئەنفالھتد. بۆ نموونە دەوراتى كۆمپيوتر، وەرزش، دورين، دفاع مەدەنىھتد، پيشان يان ھەرنەبوو ياخوت بەدەگمەن خەلك بەشداريان تيدا دەكرد بە تايبەتى كچان، ئيمرو دەبين چەند كەس كچ و كور لەم دەوراتانە دەرچوونە و فيرى زۆر شت بوئە كە بوئە ھوى گۆرانكارى بەسەر ژيانى گشتى و تايبەتياندا)).

لە لايەكى ديكەدا چلورە خات جەخت لەسەر كاريگەرى ئەم سەنتەرەنە دەكات و دەليت: ((وادەزانم كاريگەرەيكى زۆرى ھەبوو، بەلام ھەروا بە ئاسانى نايينريت، چونكە زۆر بە ھياوشى گۆرانكارى روودەدات و پيوهرەك نيبە بۆ ئەوھى بزانيا چەند كاريگەرى ھەبوو، يەكئەك لەو كاريگەرەيانەش بينينى ئافەرتە لە زۆريەى بوارەكاندا، گۆرينى ھەندى لە ياساكانى كە لەوھويش باس ليوھکردنیشى بە كفر دادەنرا، ئازادانەتر باس لە مافى ئافەرت كردن، زەفکردنەوى ھەندى لەو دابونەريتانەى كە دەقاودەق دژى ئافەرت بوون، ھەرودەھا ھوشيارکردنەوى ئافەرت تا بە ئازادانەتر باس لە خووى و مافەكانى بكات)). ھەرودەھا دامەزراندنى ئەم جۆرە سەنتەرەنە خووى لى خویدا گۆرانكارى دروست دەكات وەك ساكار خان دەردەبريت: ((ھەبوونى سەنتەرەيكى رۇشنبيرى، كە ئافەرت ھەلى بسورينيت خووى لە خویدا دياردەيەكى شارستانيبە، كە پيشتر ئەو لايەنە كۆمەلەتايبە زۆر كزبوو، نواندنى چالاکى رۇشنبيرى لە

سه نته ره که بیان له کاروباره کانیان، وهک خاتوو ژیان ده لیت: ((تا ئیستا ئاسته نگیکی وا نه هاتوته بهرده ممان وهکو ئافرهت بیته هوی دواخستنی کاره کافمان یان کاری تییکات)).

بهم پییهش بومان دهرده که ویته راده ی گرنگی و پیویستی ئەم جوړه سه نته رانه له نیو کومه لگاگان بو بهر و پیویش چوون و پیویش خستنی خه لکه که به گشتی له هه موو بواره کانی ژیاندا و ئافرهت به تاییه تی. ده بی کومه لگاش تیروانین و بوچوونی خوی به رامبه به ئافرهت بگوری و عه قلیه ته کونه دواکه وتوو هه که هی تیک بشکینری که له راستیدا بهم دوا ییه دا روحانی رژیمی دیکتاتوری پیو، هه لیک یی باشی ره خساند و بارکی چاک هی نایه کایه وه بو ئه وه ی کار له سه ره ئەم ئامانجان ه ی سه ره وه بکن و زیاتره هانی ئافره تان بده یی بو به شاری کردن له م جوړه چالاکیانه ی که هه موو بواره کانی ژیان بگریته وه. که بومان دهر که وت ئافرهت هیچ جیاوازیه کی نییه له گه ل پیاو دا و ده توانی په یامی خوی وهک به شکی گرنگی کومه لگا به نه نجام بگه یینی، که له بوچوونی ئەو ئافره تانه ش ئەم راستیه دهرده که ویته: ((من ئەگه کاریک بزانه سه ره که وتنی تییدا به ده ست ناهینم بیگومان به که نایکم، چونکه نامه ویته کار بو سه ره نه که وتن بکم، هه ره کاریک ده گرمه ده ستم هه ره به مه به سستی کار کردن نیه، به لکو مه به سستی سه ره کیم دا هینان و هینانه کایه وه ی گورپانکاری بته رته یه له کومه لگا که دا)). (رولی ئافرهت بهر چاوه هه رچه نده هیشتا راده ی تیگه یشتنی پیاو له خو بو ردنی کو سپه له ریگی ئافرهت و پیویش و پیویش و پیویش و پیویش ده لیم ئافرهت ریگیه کی زوری بریوه بهر و پیویش و به ره و ئامانجه کانی و سه ره که وتوووش بووه)). (له وانیه به حوکمی پیکهاته ی دهر وونی و که سایه تی ئافرهت گه لیک به سه لیه ترو ورد تر بیته له پیاو، سروشتی ئافرهت وایه که حه زده کات ئەو ئه رکه ی که پیی ده سپیریته جوانتر به ریوه ی بیات به تاییه تیش که ئه رکه که په یوه ندی به بهرگری کردن له کیشه ی ئافره تان بیته)).

و ده توانین بلین که سه ره رای خستنه پالی هه موو ئەو سانسور و پاله په ستو کومه لایه تیانه ی نیو کومه لگا دا، ئافره تان توانیویانه سنووری هه ندیک له قه دهغه کان ببه زینن و له گو شه یه کی چاکیشه وه خویان دهریخن، تا راده یه کی مامناوه ندیش بیته، له کوړ و کومه له روشنی بیه کاندان توانیان خویانی به کومه لگا بناسینن.

شار و شاروچکه کانی کوردستاندا و ئاماده بوونی به سه دان ئافرهت له و کوړو سیمینارانه دا به لگه ی گورپانکاریه)).

به لام ئەوه نییه که ئەم سه نته رانه بی که موکوری کاره کانیان نه نجام دهن یا خود هیچ گرفتیک له بهر ده میان نه بووه، لیته دا ده توانین چهنه خالیک ده ستنیشان بکن، که دیته بهر چاومان به پیی گفتی ئەو ئافره تانه ی که بهر پرسی ئەم سه نته رانه، و دواکه وتنی کاروباره کانی ئافرهت به گشتی بو ئەم گرفتانه ده گه ریخته وه بو نمونه چلوره خان به پیی بوچوونی خوی ده گه ریخته وه بو خودی کومه لگا و راده ی ته قبول کردنی ئەم جوړه گورپانکاریانه که بهم شیوه یه ده خاته روو: (ریکخراوه کانی ئافرهت بو ئەوه دامه زاون که دا کوکی له مافه کانی ئافرهت بکن، بویه زور جار ده بیته کار بو گورپانکاری بته رته ی بدهن. زور جار ئەم گورپانکاریانه له دابونه ریتی دواکه وتوو، که لتوو ریکی کوون و هه ندی جار گوران له شه ریه دا خوی ده بینته وه. گورپنی دابونه ریت و که لتوو ئەوه نده کاریکی ئاسان نیه، چونکه گورپنی هه لسوکه وتی خه لیکه که زور به هیواشی روو ده دات، بویه ئەگه ر کومه لگا که ئاماده نه یی بو گورپانکاری و قبولی نه کهن، ده بیته ئاسته نگیکی زور گران. بیگومان کار کردن له کومه لگایه کی مه ده نیدا ئاسانتره وهک له کومه لگایه کی ته قلیدی)). هه ندی که سانش ده گه ریخته وه بو خودی ئافرهت و باری روشنی بیری و کومه لایه تییه که ی، وهک ساکار خان ئامازه ی پیی ده کات: ((ئاسته نکه کان په یوه ندی به پله یه که به خودی ئافره تانه وه هه یه بو رایه راندنی کاروچالاکیه کان، ده بیته ئەو ئافره تانه ی که له سه نته ریکه ئیش ده کهن، خاوه ن توانایه کی روشنی بیری و زانستی گه وره بن ده بیته ته وای کاتیان بو سه نته ره که ته رخان بکن ئەو جوړه ئافره تانه ش له کومه لگای ئیمه دا که من، ئافره تان هه میشه پیویش یه کی تریان هه یه، که ئه ویان کردوته ئه رکی سه ره کی روزانه یان ئەمه ش وایکردوو که کاره کان به سستی بهر نیوه بچن و وه لام به ریته وه)). که چی تیبینی ده کهن له لایه ن چهنه ئافره تیکی دیکه به دیدکی گه شبینی وه دان به وه دنین که ئەو ئاسته نگانه نه بوونه ته هوی دواکه وتنی

دوین شوینه واری گهشتوگوزارو ههلقه ی په یوه ندی ئیستاو رابردوو

عبدالخالق سه رسام

شان به شانی ده ژیان :-

له سه ر ئه م رایه کوکن :-

۱- " .. شادی (باپیری سه لاهه دین) خه لکه شاروچکه ی (دوین) ه شاروچکه یه که له ئاخری ئازربيجان به لای رۆماوه " ۱۱۹۶ (۲) یان " ... شادی خه لکی شاروچکه ی (دوین) ه شاروچکه یه که له ئاخری ئازربيجان به لای رۆمه وه " ۱۲۹۶ ج (۳) .
ئهم رسته ته عریفه به راست و رونه هیچ ته فسیرکی هه له قه بول ناکات. که ده لی " دوین شاروچکه یه - شاریه گوندیش نیه له ئاخری ئازربيجان نه ک ئه وه لی ئازربيجان (ممایلی الروم) ده که ویتته لای رۆمای بیزه نتی که ده کاته ئه وروپای ئیستا..
که واته دوین ده که ویتته سه ر سنوری ئازربيجان عه ره بی که ئیستاش به کوردستانی ئیران (۱) بروانه " المشکله الكردیه س.ج. ادمونز له باذوکراوه کانی وه رگێرانی لتیف محمود برنجی که موحازه ره یه که ئه دمونز له کۆمه له ی مه لیکى به ریتانیا له ئینگلته ره سالی ۱۹۶۵ خویندبووه وه ئه دمونز بۆماوه ی ۲۵ سال موسته شاری حکومتی عیراقی بوه.

ده گوتری ئازربيجانی عه ره بی سنوره که ی هه مان سنوری ئیستا ئیوان کوردستانی عیراق و ئیرانه له رۆژ هه لاتی (دوین) به سه د کیلۆمه تریک. که واته نه یانوتوه (ممایلی ارمنیا) که بلیین مه به ستیان سنوری باکوری ئازربيجان بوه. نه شیان وتوه (ممایلی همدان یان به غدا) که مه به ستیان سنوری خواروی ئازربيجان بویت .. ئه مه ش رایه کی زانستیانه یه چونکه کاتبه کانی سه لاهه دین و باوه ر پی کراون هه ر رایه ک له هگل رای

"پیشکەشە بە گیانی س.ج. ادمونز که بۆیه کهم جار پیشنیاری کرد (دوین) ببیتته پایته حتی هه ریمی کوردستان ، له بهر ئه وه ی شوینی زیدی باپیرانی سه لاهه دین ئه یوبیه " (۱)
یه کی له هاوریه کانم که مامۆستای میژوووه گوتی، پیم وت چون ده توانی بیسه لمینی کورده ئه گه ر شوینی باوک و باپیرانی له کوردستان پی نه زانی ؟ نه وانی له کام عه شیرت و هۆزه ، هۆزه که ی ده وری چی هه بوه له سه رکه وتن یان توش ده ته وی یارمه تی ئه وکه سانه بدهیت که ده یانه وی جی و شویمی سه لاهه دین وون بکه ن. تا له کورد بیشتورینن ده وری ئه و کوردانه و هۆزو خزمه کانی له ده وه له ته که ی دوور بخه نه وه که له سه ر شانی ئه وان ده وه له ته کوردیه که ی ده مه زراند. ئه وه ی بیللی گرینگ نیه سی لاهه دین خه لکی کوپی یه .. شوینه واره که شی به لاهه گرینگ نیه که ئیمه له هه موو کاتیک زیتر پیوستمان به شوینه واره که ی هه یه وه ک چون میوانان له دیمه شق ده چنه سه ری ئاواش له کوردستان دینه سه رقه لاو گوندو زیدی باپیرانی.. نه ک هه ره ینده شوینه واره که ده بیتته هه لقه یه ک له نیوان ئیستاو میژوووا. به دۆزینه وه ی زیدی باپیرانی هه لقه یه کی میژووی هۆزو ناوچه که وه ده وری له میژوو ده دۆزیتته وه جگه له مانه هه مووی ئهم سوکایه تی کردنه به زانیاری تازه وه ولی ئه ولانه ی ده یانه وی شوینه واره کاشان زیندوو بکه نه وه و زانیاریه کی تازه بخه نه ئیو فه ره هنگی زانیاریه کانی مرقایه تی

هاورپی یه که م بی ده نگبوو منیش پیم وت :-

میژوونوس و هاورپی یانی سه لاهه دین ئه ولانه ی

وهك وینه‌ی ناوچه‌كه‌و شوینه‌واری ئه‌یوبیان و گونده‌كه‌ی (ئەجدانقان) و گۆری باپی‌ری سه‌لاحه‌دین !! چونکه له‌هه‌ولێر هه‌یه له‌هه‌موو جیهان دووباره نایته‌وه.

وهك له‌سه‌ده‌ی شه‌شه‌م هۆزه‌كه‌ی له‌هه‌ولێر بوه به‌هه‌مان شیوه هۆزه‌كه‌ی له‌ده‌ورو به‌ری (دوین) ی هه‌ولێر ده‌ژین ئیستا‌که.

(۲) ئین ئه‌ل ئه‌پیر - التاریخ الباهر ص ۱۱۹.

(۳) ئه‌بو شامه ئه‌ل مه‌قدسی - الروجتین فی اخبار الدولتین - که کورته‌ی کتیبه‌کانی "البرق الشامي" عیما‌ده‌دین ئه‌ل ئه‌سفه‌هانیه که هاواری سه‌لاحه‌دین و قازی تاییه‌تی بوو.

۲- ئین که‌پیر ۱۳۰۰ زاینی - ۱۳۷۲ زاینی ده‌لی !! نه‌جمه‌دین ئه‌یوب باوکی سه‌لاحه‌دین له‌خاکی موصل له‌دایک بووه (۴).. راست ده‌کا چونکه له‌سه‌ر سنووری له‌دایک بوه ره‌وه‌ندیش بوینه به‌هه‌ردوولا ده‌توانی تووماری بکه‌یت. چ خاکی ئازربيجان چ خاکی هه‌ولێر یان موصل. له‌هه‌ندی سه‌رده‌مدا x ئه‌وشوینه‌ش که ئه‌یوبی لێ له‌دایک بوه ئیستا پی ده‌لین (گه‌روی فه‌قی ئه‌یوبی) له‌سه‌ر چیاکه‌ی نزیک دوینه ... به‌رامبه‌رشیی به‌رامبه‌ر (دوین) شی‌ره‌سواری دووم هه‌یه که تاتی‌که به‌دریکی پان" له‌نیو غه‌لیک دانراوه ته‌نیا شوینی له‌دایک بوئه که به‌چه‌ند تاتیکی لی‌دانراوه به‌مانای کیلی نیه شوینه‌که‌ش قه‌برستان نیه بلین قه‌بره.

ده‌توانن بچن سه‌یری شوینه‌کان بکه‌ن، که‌چی هه‌چ شوینه‌واریکی ئه‌یوبی له‌ ئه‌رمینیا نیه ته‌نانه‌ت (دوین) یشی لێ نیه یاخه‌ی (دبیل) یان گرتوه که گوايه (دوین) ه.

ده‌پرسم ئایا یه‌کێک له‌م هۆزانه‌ی ئیستا له‌هه‌ولێر پاشماوه‌ی هۆزه‌بانه‌کانن له‌ئه‌رمینیا هه‌نه؟! من ده‌لیم نه‌خیر که‌ی توانیان پاشماوه‌که‌ی بدۆزنه‌وه ده‌توانن خالیک زیاد بکه‌ن له‌به‌لگه‌کانیان.

۳- ته‌غری به‌ردی ۱۶۱۰ زاینی - ۱۶۶۹ زاینی ده‌لی " دوین بلده‌ صغیره فی (العجم) ئه‌ل عه‌جم به‌العین والمیم وهو من اکراد الروادیه وهو الاصح". ئه‌م نوسه‌ره کتیبه‌که‌ی تاییه‌تمه‌نده به‌ئه‌یه‌بیان به‌ناوینیشانی "النجوم الزاهره فی ملوک مصر

ئه‌وان نه‌بیت به‌هه‌له ده‌ژمێردری چونکه له‌سه‌لاحه‌دین نزیک بوینه.

که‌واته ئه‌وانه‌ی به‌دوای رای یاقوت ئه‌ل حه‌مه‌وی بکه‌ون - به‌هه‌له‌دا ده‌چن که ده‌لی (دوین نزیک ته‌فبیسه) که ئاشکرایه ته‌فلیس پایته‌خی جو‌رجیا (دبیل) پایته‌ختی ئه‌رمینیا بوه چۆن ره‌وه‌ندی کورد له‌ پایته‌خت داده‌نیشی - کوا شوینه‌واره‌که‌یان کوا پاشماوه‌یان له‌خزموکه‌س و عه‌شیره‌ته‌که‌ی له‌ ئه‌رمینیاوه له‌ سه‌ده‌ی شه‌شه‌می کوچی هه‌زبانیه زه‌رزاری ره‌وه‌ندیکی لێ نه‌بوه ئیستا ش گۆریکی موسلمانانی لێ نیه .. که‌سیک نه‌چووه دوو به‌لگه‌ی شوینه‌واری به‌یخته‌وه؟ به‌لام رایه‌که‌ی ئین خه‌له‌کان که خه‌لکی (دوین) ده‌پرسی پی ده‌لین "به‌رامبه‌ر دوین گوندیک هه‌یه به‌ناوی (ئەجدانقان) خه‌لکه‌که‌ی هه‌مووی ره‌وه‌نددن - که‌واته ئه‌مه له‌هه‌ولێر به‌هه‌مان شیوه هه‌یه و خه‌لکی گونده‌که‌ش کۆنه ره‌وه‌ندی زاریین. خه‌لکی (دوین) ی هه‌ولێر هه‌مووی (ره‌وه‌ندن) کۆنه هه‌زبانیه که له‌سه‌ده‌ی شه‌شه‌م هه‌زبانیه‌کان هه‌ولێریان حوکم ده‌کرد ۵۲۲ هه‌هه‌ولێرو (دوین) به‌جی ده‌هیلن ده‌چنه تکریت که‌واته (دبیل) ی ئه‌رمینیا هه‌چ شوینه‌واریکی ئه‌یوبیان و پاشماوه‌یه‌کی هۆزه‌که‌ی لێ یه له‌کاتی‌کا له‌هه‌ولێر به‌سه‌دان به‌لگه‌ی شوینه‌واری هۆزه‌که‌ی لێ یه. که‌واته سنوری ئازربيجان به‌گویره‌ی نه‌خشه کۆنه‌که‌ی هه‌تا هه‌لی ۳۶۵ x ۴۴ بوو که‌هه‌مان شوینی (دوین) ی هه‌ولێر که‌واته له‌سه‌ر سنووری ئازربيجان بوه "ئاخرا عمال اذربيجان" که ئازربيجان به‌مانای (میدیای بچوک) له‌لای میژووی نوسان یان (شوینی ئاگری زه‌رده‌شتی) (ئاثر + بایکان). که‌واته ئه‌م قه‌لاته‌ی دوینی هه‌ولێر قه‌لاتی سه‌لاحه‌دینی ئه‌یوبیه به‌گویره‌ی ده‌لیلی شوینه‌واری عیراق لا ۲۲ که تووماری کردووه له‌سالی ۱۹۵۲ - ئایا ئه‌مانه‌ی باسما‌نکردن له‌هه‌ولێر هه‌نه له (دبیل) ی ئه‌رمینیا هه‌یه؟ له‌وه‌لامدا ده‌لین نه‌خیر به‌ته‌خداوه - هه‌چ شوینه‌واریکی ئه‌یوبیان و پاشماوه‌ی هۆزه‌که‌ی لێ نیه ئه‌ی چۆن زیدی باپیرانه‌تی؟ ته‌نانه‌ت ناویشی (دوین) نیه (دبیل) ه شاریکی ئه‌رمه‌نیانه ئه‌وه‌ی ده‌لی وانیه تکایه داوای به‌لگه‌ی مه‌یدانی لێ بکه‌ن

اعمال اثر بیجان بکه یان "من جهه ایران وبلاد الكورد" وه دهلی (دوین) نالی دبیل یان ئه رمینیا وبلاد الارمن- ئایا لیبکۆلنه وه مینورسکی ئهم بهلگانهی دیوه یانه نا .. بهلگه کانی چین .. هیچ که ئه ویش نوسه ریکه ده بی گومانی لی بکری چون به بی بهلگه و لی کۆلینه وه ئهم بریاره ی له دائره المعارفی ئیسلامی داوه ... له وکاته ی عوسمانیه کان پارهیان ده دایه نوسه ران میژووی کورد بشیونین).

5- له هه مووی گرینگ تر رای خه لکی (دوین) ی هه ولیر که به خو یان وتویانه ئیمه له نه وه ی سه لاهه دینین یان سه لاهه دین خه لکی لای ئیمه یه .. چونکه نه وه بو نه وه زانیاری نه قل ده کا بفرموون نه ک ئیستا له سالی 1723-1810 له لای نیپور ص 75 خه لکی ماوران و روش و (دوین) ده لین باوکی سه لاهه دین له لای ئه وان له دایک بوه . ماوه ران و ره زگه ی دوینی دو گوندن له ته ک دوین . ئایا ئه مه بهلگه ی بهلگه کان نیه هه رکه سیك ئهم ده قه پشتگۆی بخا باسی نه کا خیانه ت له میژووی کورد و ئه یوبیان ده کا .. چونکه سه رشیاوندنی خوینه ران به تیک دانی لی کۆلینه وه کانمان و گه له ک کۆبی کردن ... مانای بی بهلگه یی و ناراستی و فه شهل هیئانه .. ئه وان ه ی میژووی کورد به قوربانی نوسینیک یان ماجستیریک ی هه له ی نوسراوه ی خو یان ده که ن . له کۆتایی ئهم خاله ده پرسم که سیك هه یه له ئه رمینیا بلا من له نه وه ی یان هۆزی سه لاهه دینم ئه گه ر هه بوو ئهم خاله یان له لای بوو . ده توانن بیکه نه بهلگه .. نه ک تۆز به چاودا کردن .

6- له سالی 1827 ج.س. پکنگهام له کتیبه که ی travels in mosopotamia j.s namoroLiL prented in 1827 London.

دهلی: "ان صلاح الدین هژا الغازی من احد سكان جبال كردستان" القریبه ". له خگگالموصل ص 134 به لام له ته رجه مه ی کتیبه که ی به عه ره بی ووشه ی " القریبه " یان لاداوه به ئه نقه ست بو شیواندنی میژوو دور خستنه وه ی شوینه که له موصل . ده پرسم ئایا بو مامۆستایانی میژوو ئه مه ش ناکه نه بهلگه که دیاره خه لکی موصل له م ساله له بیریان ماوه سه لاهه دین خه لکی چیاکانی

والقاهره "شاره زایه به ئاشکرا هاوار ده کا ده لی (دوین) شاروچکه یه کی بجوکه له (عه جه م) کوردیک ی ره وه ندیه که ئه مه راستیه که یه) که دیاره له وسه رده مه ییش خه لکانیک هه بوینه وه ک یاقوت ئهل حه مه وی بلین (قرب تفلیس) که هه له یه کی گه وره یه یاقوت دورستی کرد ئیبن خلکان و هه ندیک که سی دیکه تی ی که وتی یاقوتیان به جوغرافی زان زانی گوایه گه روکه به لام له راستیدا زۆر له زانایان ئه مه یان له یاقوت به عه یب گرتوه زۆر شوینی نه دیتبو به هه له باسی کردبوو . هه له ی دیکه ش زۆره . بو یه قسه ی کاتبه کانی سه لاهه دینی هاوریانی که له گه لی ژیاون لی نزیک بون وه ک عیما دالدین اسفهانی ، ئیبن شه داد ، ئیبن ئه پیر جیگای برشوان و ئه وان هه ش که نووسینه کانی ئه وان یان کردۆته سه رچاوه له وان ه ئیبن که پیرو ئه بو شامه ی مه قدسی و ئهم ته غری به ردی ئه تابه کیه که واته ته غری به ردی نالی "فی ارمینیا" نالی "قرب تفلیس" .

یه کسه ر ده لی "بلده صغیره فی العجم" عه جه مییش کوردن که واته نه ی وتوه "خه لکی شاری دبیله له ئه رمینیا" که باش ده زانی ئه رمینیا چیه . ئایا مرو قنیک ی کورد ئه ه گه ر دلسۆزی میژووی کورد و شوینه واره که ی بی ت چون خو ی له م بهلگه یه لاده دا میژووی خو یی و گه له که ی ون ده کا ده دیا ته ئه رمینیا .. ئه مه ی ئهم ده قه به هه له لیک بداته وه خیانه ت له گه ل میژووی کورد ده کا :- وه ته نانه ت باسی نه کرنیشی نه زانین و خیانه ته ، چونکه ته غری به ردی به رسته ی (وهو الاصح) ده یه وی هه له که ی یاقوت راست بکاته وه .

(4) البدايه والنهابه ج 11-12 ماده ی ئه یوب یان ص 259-250 که ده لی شیرکو ی مامی سه لاهه دین کورده زه رزاریه ؟! ئاشکرایه زه رزاریه کان و هۆزه بانه کان و ره وه ند هه مو یان خه لکی هه ولیرن له هه موو جیهان خزمو که س و کاریان نیه نه بوه له ناوچه ی هه ولیر نه بی ت .

4- محمد حوسین دیار به کری قازی مه که 1582 رایینی ده لی "دوین فی اخر اعمال اثر بیجان من جهه ایران و بلاد الكورد ونعم اکراد روادیه" له کتایی تاریخ الخمیس فی احوال انفس ونفیس چاپی سالی 1302 کۆچی . سه یری رسته ی "ئاخر

نزیکیانه که دهکا (دوین) وچیاکانی کوردستان ئایا ئەم بەلگه‌یان بۆ باس ناکەن لەتەک بەلگه‌کانی دیکه تەنیا باسی (مینورسکی) ده‌کەن یان ئیبن خەلەکان که تەنیا هەلە یاقوت ئەل حەمەویان دووبارە کردۆتەوه؟ ئایا ج.س. بکنگه‌ام نەهێ دەزانی ئەرمینیا لەکوێی یه‌گەر بلی جبال ارمینیا؟

۷- لەسالی ۱۹۵۲ شوینەواری عیراقي له (دوین) گه‌راوه له لاپه‌ره (۲۲) ی ده‌لیل ئاپاری عیراقي تووماری کردووه به "قلعه صلاح الدین" ئایا باس نەکردنی ئەم بەلگه‌یه خیانەت نیه.. ئایا شوینەواری عیراقي گه‌وره‌ترین بەلگه‌ نیه؟ تەنیا ده‌پرسم بۆ ئەم بەلگانه‌یان باس نەکرد.. ئایا شوینەواری حکومه‌تی ئەرمینیا (دبیل) ی به‌شوینی یان قلعه صلاح الدین له‌قه‌له‌م داوه .. یان بۆ ناچی پی‌ی بلین بۆ واتان نەکردوه هەر بۆ شیواندنی میژووی کورد.

ئایا ره‌وه‌ند له‌شار ده‌ژی یان له‌دی. له‌کوردستان ده‌ژی یان له ئەرمینیا ..؟! پرسیاریکه و به‌س. وه‌لامی تریشم له‌لایه.

۸- مرو‌فد ئەگەر لیکۆلینه‌وه بکا ده‌بی له‌م شوینە بکا که مه‌به‌ستیه‌تی نه‌ک له‌خۆیه‌وه دور به‌دوری بریار بدات هه‌ندی که‌س هه‌تا ئیستا نازانی (دبیل) چیه‌ چۆنه شوینەواری لی‌یه یانه‌نا ئەرمه‌نین یان کورد تەنانەت وینەیه‌کیشیان له‌لا نیه.. بریاری له‌سه‌ر ده‌دن. بفرموون ئەمه‌ رای ئیستای خه‌لکی (دوین) ی هه‌ولیره که ده‌لین له‌نه‌وه‌ی ئەیوبیانین بروانه گو‌قاری روژی کوردستان -شمس کردستانی سالی ۱۹۷۱ ژماره‌ی (۲) که‌خه‌لکه‌که‌ی ده‌لین ئیمه له‌نه‌وه‌ی سه‌لاحه‌دینین .. ئایا پشگو‌ی خستنی ئەم بەلگه‌یه‌ش خیانەت نیه له میژوو نوسینه‌وه من فی‌رم نەکردون سالی

۱۹۷۱ یه‌که که ئەه‌وکاته لیکۆلینه‌وه‌شم له‌سه‌ر نەکردبوو ئاگاداریش نەبوم.

۹- میژوو نوسی گه‌وره‌ی کورد له‌کتیپی "الامارات الکرديه" ده‌لی (دوین) شوینی سه‌لاحه‌دین پیویسته لیکۆلینه‌وه‌ی له‌سه‌ر بکری که ئەنجامه‌که‌ی گه‌وره‌ترین ده‌سکه‌وته بۆ کورد به‌لی کاممان له‌ئه‌مین زه‌کی به‌گ دلسۆزترین بۆ میژوو نوسینه‌وه‌ی کورد، به‌ده‌می خۆی هاوار ده‌کا.

۱۰- میژوو نوسی کورد صالح قه‌فتان له‌کتیبه‌که‌ی "میژووی گه‌لی کورد له‌کۆنه‌وه تائیمرو" ده‌لی (دوین) ی هه‌ولیر جیگای زیدی باپیرانی سه‌لاحه‌دینه.. ئایا ئەمیش میژوو ده‌شوینی.

له‌کو‌تاییدا ده‌لیم سه‌لاحه‌دین هه‌زبانی ره‌وه‌نده وه‌ک ئیبن خه‌له‌کان ده‌لی زه‌رزایه وه‌ک ئبن کپیر ده‌لی- ره‌وه‌ند= کو‌چهر که‌کاره‌که‌یه- هه‌زبانی به‌مانای (حه‌زبانی) که هه‌وزیکی هه‌ولیر پایته‌ختیان بوو خه‌لکی ناوچه‌ی هه‌ولیرن بروانه (تاریخ اربیل)، و هه‌موو ئەم هه‌وزانه ئیستا له‌هه‌ولیرن وه‌قه‌ت له‌ئه‌رمینیا نه‌بوینه‌وه له‌وه‌ی نینه ئیستا که‌ش.

ئایا پشت گو‌ی خستنی ئەم هه‌موو به‌لگانه‌و مونا‌قه‌شه‌نه‌کردنی به‌به‌لگه‌ی مه‌یدانی له‌شاری (دبیل) ی ئەرمینیا -مانای میژوو شیواندن نیه. له‌وانه‌ش میژووی هه‌زه‌کانی کورد میژووی شوینە‌واره‌کانی کورد میژووی سیاسی کورد. زه‌ره‌ر گه‌یاندن به‌گه‌شتو‌گوزاری کورد. له‌کو‌تاییدا داوا له‌خوینه‌ری ئازیز ده‌که‌م سه‌ردانی (دوین) و شوینە‌واره‌کانی بکات به‌ردو دار شاهیدی بۆ ده‌دن.. هیچ به‌لگه‌یه‌کی مه‌یدانی شوینە‌واری ئەیوبیان له ئەرمینیا نیه ئەوانه‌ی ده‌لین هه‌یه داوای وینه‌و لیکۆلینه‌وه‌ی ئەرمینیا یان لی بکه‌ن ..

كۆرى ئه مپروى بنكهى رۆشنبیریى كاوه

عهبدوئغهني عهلي يه حيا

رووناكبيران و سياسه تمه دارانى كورد، بگره رۆشنبیریى زۆریش له دهورى خوى كۆبكاته وه و رینگا به جوردها بیروپای سه ره به ست و به شیوه یه کی دیموکراسیانه بدات و له كۆره كانیدا بخزینه روو. (بنكهى رۆشنبیریى كاوه) دهستكه وتیكى رۆشنبیریى نه ته وه یی گه وره یه ، پێویسته ئاوپرێكى جیددی لى بدریته وه وه له پێویسته كانی بکۆلدریته وه، سه ره تا باره گایى كى شایسته ی بۆ دروست بكریت، به مه رجی هه موو مه رجه كانی باره گای رۆشنبیریى له خو بگریت، له هۆلى جورا و جوو كتیبخانه ییكى گه وره و.. تد، باره گای ئیستای هیچ مه رجیكى رۆشنبیریى لى به دی ناکریت، هه رچه نده ده یان به ره مه ی به نرخی لى پێشكه شكاراوه و له كۆتاییدا، وه ختی ئه وه هاتوو، له به ر ئه وه هه موو خزمه ته رۆشنبیریانه ی (بنكهى رۆشنبیریى كاوه) پێشكه ش به نه ته وه ی كوردی كردوو وه ده كات ، ئه و بنكه یه ریزی لى بگریت، هه ره وه ها له دامه ززینه رو به رپرسه كه شی، ئه ویش له سه ر ئاستیكى حكومى و حزبی و جه ماوه ری، نوینه رانی رۆشنبیریى كوردی له هه موو پارچه كانی كوردستان و له ده ره وه ش تیایدا به شدارین، (بنكهى رۆشنبیریى كاوه) سامانیكى رۆشنبیریى كوردی گه وره یه، ئه و سامانه ش به بایه خدان و گرنگی پیدان به بنكه كه ده پاریزی.. سلاو له (ب . ن . ك) و هه موو سێشه ممه یه كیش ئیوه و (كۆرى ئه مپروى بنكهى رۆشنبیریى كاوه) سلاو له رۆشنبیریى سياسه تمه دارى رۆژئاواى كوردستان (سه لاه به دره دین) بۆ ئه وه به رده وامییه ی له پیناو خزمه تکردنى رۆشنبیریى كوردی، سلاو بۆ هه موو ئه وانى له بنكه كه دا كۆر ده گپن و یان ئاماده ی ده بن كه (ب . ن . ك) هیزو توانا له به شداربوونیان وه رده گریت.

(كۆرى ئه مپروى بنكهى رۆشنبیریى كاوه) كه ماوه یه كه به زۆرى له رۆژانی سێشه ممه، له ده زگاكانی راگه یاندن، راده گه ییندری، نیشانه ی ریکویكى پێشكه ش کردنى چالاکییه كانی ئه م بنكه یه، هه ره وه ها بۆ چه سپاوى و سه قامگیربوونی ده گه ریته وه. بۆ نزیکه ی (5) سال ده چیت ئه و بنكه یه له سه ر چالاکییه كانی خوى چ له بواری به ستنى كۆرو سیمیناری جورا و جور چ له بواری چاپکردنى چه ندىن كتیب و نامیلکه ی به نرخیش، ئه مه جگه له چه ندىن چالاکی دیكه ش ویرای ئه مه ش ده توانم بلیم، نیوان سێشه م و سێشه م، مالى به رپرس و دامه ززینه كه ی به ریز سياسه تمه دارى كورد (سه لاه به دره دین) جیى ژوانی روناكبیرو سياسه تمه دارانى گه له كانه، لى كۆده بنه وه و به شوو به رۆژ گفتوگو له سه ر كیشه كانی رۆشنبیریى و نه ته وه یی كورد ده كه ن، نه ك هه ر له باشووری كوردستاندا به لكو له گشت پارچه كانی دیكه ی كوردستان. ئه وه ی ده یلیم، مه دح نییه، به لكو زیاتر له راستییه، به ر له م چالاکیانه ی ئامازه م پیدان ئه وا زیاتر بۆ (30) سال ده چین، ئه و بنكه یه له (لوبنان) پاشان له (ئه لمانیا) چالاکی رۆشنبیریى ده نوینی. به مه ش ده توانم بلیم ئه و ده رگا رۆشنبیرییه به قه د حزبیكى دل سوژ بۆ نه ته وه ی كورد كار له پیناو پێشخستنى دۆزی كورد كردوو وه ده كات، ئه گه ر بیجگه له (كاوه) ده زگای رۆشنبیریى كوردی ئه وتو هه بن، چالاکی وه ك ئه م پێشكه ش بکه ن، فه رموون به یانیا ن بکه ن، له گه ل ریزم بۆ هه موو بنكه رۆشنبیرییه كانمان كه له خزمه تکردنى رۆشنبیریى كوردی دريغی ناكهن. بنكه ی (كاوه) توانیویه تی بى پچران و هه فتانه به یی پرۆگرامیكى مونه زه م كاره رۆشنبیرییه كانی ئه نجام بدات و خه لكیكى زۆریش له نووسه رو

ئەقین ئاوی ژيانە

كۆرى / مەھاباد قەرەداغى

لېوھى فېرىم . تا فېرىم بىكات چۆن تېشك بدوئىم و ، گېتائىك بىخاتەو بەر ئەو كلىشە نوتەكە . ئەوھى دەمزانی خۆم فېرى بووم ، ئەوھى لەناخمدايە . ئەو فېرى كردم ئەوھى عاشق بىم ، ئەوھى خۆشم بوئى و ھەرگىز لەبىرت نەكەم .

دوای پەرجووى دەربازبوون لە قەدەرى چال و ديسانەوھ لىكدابىران ، ئەو نووتەكییە گيانم بېنارامیان كردبووم و چارېكى ترم نەبوو، جگە لەوھى لە ھەتاوئىكى تر بگەرېم بو فېرىبوونى زمانى رووناكى و لەئورانوسدا ئەم خەونەم بەدى ھات . ئېستاو لېرە لەدوای نزیكەى نیوھى تەمەن وەك مندالیكى پۆلى يەكەمى سەرەتايى لەسەر كورسىيەكى نيانى ئاوەز دانىشتووم و، لەسەر تەختەى سپى سۆز ، بەتەباشىرى گزنگ، ھەرف ھەرف خۆم فېرى زمانى رووناكى و ئايىنى ئەقین دەكەم . دوو مامۆستای دېرىن لەم قوتابخانەيەدا وانەى لۆژىك و رەوانىيەى عەشقم پى دەلئەتەوھ ، ئىقفا و ئادەم ، كە وەك كچى خۆيان خۆشيان دەوئىم و زياتر لەدايك و باوكى سەررەویم نازم دەكېشن . ئەوان نەبوونايە تەنبايى و ھەستى بېكەسى دەیانكوشتم ، ئاخىر تۆ نازانى بەبى تۆچەند ھەست بەبى كەسى دەكەم ، گشت كەسەكەم . ئاويئە نەبووايە شېوھو رووخسارى خۆم بىر چووبوھ وھ سوپاس بو ئاويئە ، ئەو ئاويئەيە كە نايابترین ديارى تۆيە لەلام ، تۆ پىت بەخشىم و ھەمىشە لەلامە ، ئاويئەى ئەقین .

وەك ھەمىشە زۆرت بىر دەكەم ئازىزم ، زۆر زۆر ئەمجارەش چارى ترم نەبوو جگە لەوھى پېنوسەكەم لەمەرەكەبى تېشك پىرش بکەم و بەزمانى ئەم ھەسارەيە نامە تەواونەكراوھەكەى

شۆپىن : ئورانوس
كات : كە بىر لەتۆدەكەمەوھ ، ھەموو كاتىك
نامەى ژمارە : ھەزارو يەك .
بەناوى تۆى مەزن و مېھرەبان
لاس گيان .. وئىراى قوولترىن ماچ ،
خۆشەويستەكەم ، سەرەراى ھەموو سەختىك ،
ئاکام گەيشتمە ئېرە و ئىستا پەناھەندەى ھەسارەى
ئورانوسم و ، لە قوتابخانەى " ھەتاو " خەرىكى وانە
خوئىندم .
لەم ھەسارەيەدا زمانى فەرمىيە و ، منىش ھىدى
ھەست دەكەم خەرىكە نووتەكییەكانى گيانم
رۆشن دەبنەوھ و زمان دەگرم .

رېكەوتىكى سەيرە ئازىزم ، كە لەسەر زەوئىش
بووم لە قوتابخانەيەك دەمخوئىند ناوى " ھەتاو " بوو
بەلام جياوازی ئىوان ئەم دوو ھەتاوھ ئاسمان و
رېسمانە . ھەتاو تەنھا ناوى فېرگەكە بوو لەوئى ،
دەنا ھەستم نەدەكرد تېشك بەرەكەوئى . ھەتاو
ھەسارەيە تەنھا ناوى ئەو ئىنىستوتوتى نىيەكە
تيايدا دەخوئىم ، بەلكە بناغەكەى بە خشتى عەشق
بنيات نراوھو ناوھەرۆكى پلانى خوئىند و رېساکانى
بەزمانى رووناكى نووسراوھ و لەسەر بنچىنەو
رېساو رېزمانى ئەقین دارىژراوھ ، كە ئەفسووس لە
زەوى فېرى نەبووم .

ھەتاوھەكەى ئەوئى تەنھا كلىشە بوو ،
كلىشەيەكى بېگيان ، بى بناغە و بى بنچىنە بوو ،
كەچى بلندتر دەكرايەوھ ، ھەرپەستايەكى نەزان
چىنئىكى تری لەسەر ئەو بالەخانەيە رۆدەنا ،
بالەخانەى دېرۇنگى . رۆژى لە رۆژان نەمبىنى
كتىبىكى زمان يان رېزمانى عەشق لەسەر رەفەى
كتىبخانەى ئەو قوتابخانەيەدا ھەبى ، تا بىخوارم و

ئەوسا سەر لە نووی دەست پێ بکەمەوه.

نازانم دەتوانم ئەم نامەییە تەواو بکەم یان نا، تەمەن مەودا دەدا یان نا، نازانم دەتوانم بۆتی بنێرم یان نا، ئەگەر بینێرم دەگاتە دەستت یان نا، ئەگەر بگاتە دەستت کاتت هەییە بۆ خویندنهوی یان نا، ئەگەر خویندنهوه کاتت هەییە بۆ وەلامدانەوهی یان نا، ئەگەر وەلامت دایهوه دەگاتە دەستی من یانا نا، نازانم بەلام من دەینوووسم و، مەخابن کە دەبێ ئە درەسی هەسارە زەوی لەسەر بنوووسم و لەویش گەرەنتی و ننه بوونی ناکەم . ئە درەسی هەسارە سووری زەوی لێدەدەم، چونکە تۆ لەوویی، لە دۆزەخیتترین پنتی ئەو هەسارەیدا نیشته جیئ. ئیستاش تەنها تۆ بە هەسارە زەوییه وەم دەبەستیتەوه وام لێدەکات بیی دۆزەخ بکەم، دەنا بۆ هەتا هەتا یە ئورانوسم دەکرد بەمال و، لەنیوان ئورانوس و قینوسدا ھاوچۆییەکی هەمیشە ییم دەکرد .

"سیۆه" نیشته جیئ هەسارە قینوسه ، ، هەموو پۆژی لەوێه بەتەلەفۆن پەيامم بۆ دەنێرسیت لەپەيامەکانیدا باست دەکات و ئەویش وەک من بیرت دەکات لە پەيامیکیدا بۆ نووسیبووم

"سوپاس بۆ نیگا نیانەکانی لاس، کە ئەوه وەندە بەسەلیقه و سوژەوه پزاونەتە ناو نیگا نەرم و گەرمەکانی تۆوه و من دروست بووم."

"سیۆه" ئیستا لەگەرەترین زانکۆی هەسارە قینوس، بەشی ئەندازەسازیی گەردوون خویندکاره، گەشتی زانستی کردووه بۆ سەر هەسارەکانی ترو بۆ سەر مانگ، زەوی نەبیت کە هیشتا بیریان لێ نەکردۆتەوه، ئەویش لەبەر سیۆه . ئەوان دەزانن سیۆه لە بنهردتا خەلکی هەسارە زەوییه و بە کۆریه یی بە پەرچووێهک لەوێ دەرباز بووه و بە تیزهوه تیر و هەولی بیوچانی دایک و باوکی رۆحی گەیشتۆتە سەر سنووری هەسارە قینوس . ئەوان لەبەر سیۆه دلایان نایه گەشتی زانستی بۆ هەسارە زەوی بکەن ، تا چارەسەریکی ئەو نەخشەییە نەکەن لە گەشتیکی وا ناکەنەوه . سیۆه پروفیسۆرەکانی و شاگردەکانی ھاوڕی خەریکی داھینانیکی نوین . چیکردنی نەخشەییەکی نوین بۆ گۆرینی شیۆه هەسارە زەوی، ئەوان پێیان وایه شیۆه کە ئیستای زەوی هەلەییەکی گەورە تیادیه و پێویستە بگۆردریت . ئەوان پێیان

وایه فۆرمی توپئاسای زەوی خەوشیکی گەورەیه و زەمینە بۆ خلیسکان خۆش دەکات. ئەوان بە بەرەنجامکی گرنگەیشتون و پێیان وایه ئەگەر زەوی توپئاسا خرنەبووایه ئەو هەموو فتبولین و بالهییە پێ نەدەکرا. ئەوان لە ئەزموونکارییەکی بەرەوامدان و هەموو فۆرمە ئەندازەییەکانیان تاقیکردۆتەوه بۆ گۆرینی نەخشەکە ، چوارگۆشە ، لاکیشە ، قۆز ، لولەیی، لەولەبی، بەلام لەسەر هیچ کام لەمانە کۆک نین و ، ئیستا لەسەر پێشنیاری سیۆه و بەیارمەتی بیروکەکانی ئەو، خەریکن بیارە سیگۆشە دەکەنەوه. وینای کە زەوی سیگۆشە بیت!

رەنگە پیرسی بۆ سیگۆشە؟ منیش بەتەواوی نازانم بەلام دەرکی هەندی لەو سۆنگانە دەکەمە ئاوەزی سیۆه بۆ فۆرمیکی سیگۆشەیی وروژاندووه، ئەی بۆ چوارگۆشە نەبیت لاکیشە؟ بەتەواوی نازانم بۆ، ئەوه کاری پسیپۆریتی "سیۆه" یه و ، رەنگە ئەگەر ریککەوت و جارێک هەرسیکمان یەکمان گرتەوه و لە سەرخوائیک کۆبووینەوه، خۆی بۆمان باس بکات. یارە هەمیشەییەکەم، وەک هەردەم پیم خۆشە هەموو شتیکی بۆ باس بکەم، بەلام وا نییه تۆ کاتت هەبیت تەنانەت بۆ بیرکردنەوه لەخۆت، نەخوازەلا بۆ خویندنهوی نامەییەکی وا چروپەر و هیما ئامیز ، کە هەر دێرە چرکراوهی چیرۆکیکە و ژبانی لێوه هەلەدەقولیت.

تکایه ئەم قەسەییەم وەک گلەیی لێ وەرەگره ، چونکە مەحاله دلم بیت گلەبیت لێبکەم. تیگەیشتم هەیه بۆ ئەو دۆخە دۆزەخییە کە تۆی تیدای. ئاخەرله زەویت و زەویش جەنجالتەرله دۆزەخ . زەوی هەتا کەش و ئاو و بایەکەشی دۆخیکی نائاسایی هەیه، یان زۆر گەرمه یان زۆر سارد، یان ئەسفەلسافلینە، یان زەمەریر . زەوی زۆر شلۆقه و تادی شلۆقتەر دەبیت، تا دی لە بالەخانە بی بنچینە و بی بناغەکانەوه هەرژن و پیاو و بەی ئەقین ، تەنھا وەک ئەرکی سەرشان جووت دەبن و لە جووتبوونی بیتام و چیژ زارۆک چی دەبن. زارۆکی کۆیلە و بەستەزمان ، لەدایک و باوکی کۆیلەتر و بەستەزمانتر. ژمارەیی دانیشتوان وەک بۆمبای ئەتۆم دەتەقیتەوه. ھاکا بووبە شەش ملیارد و حەوت ملیارد و هەشت و، ئیدی جیگە کەس ناییتەوه . کۆمپانیای مروف چیکردن هەر بەرەوامه، ئۆرگانی سیکسی ژن و پیاو بوونەتە ماشینەکانی ئەو کۆمپانیایه و

سووری به رهو باکوور و باشوور نه کهن، گهرمیان و کوئیستان نه کهن. ئەوان دەتارین، ئاسمان به جیده هیلن، په نا بۆ بنجک و دارو دوهون دهبه ن.

چهند گوناوه بال ئازاد نه بی، چ سامناکه بال بچه پییت و ناچار بییت نیشته جی تاراوگهی دارستانه کانی زهوی بییت و خهون به هه ورو به نیشتمانی ئاسمانه وه ببینییت دانیشتون دهته قیته وه و بهردهوام دهته قیته وه، له حه ژمه تهی ئه وه شدا مرو له خوئی و یه کتری وهرز و تووره ده بییت و، ئەمجاره خوئی دهته قیته وه و باله خانه کان دهته قیته وه.

بیستومه ئەمجاره بیر له وه کراوه ته وه باله خانه ی بلندی هه زار نهومی له بنی دهریاکاندا دروست بکرییت. مه خابن ئەمجاره تهنگ به ماسی و گیانداره کانی ناو دهریا هه لده چن و ریگهی هاتوچو و پیاسه رومانسییه کانی ئەوان به و به ریه سته دیوارانه ده گیرییت و ئەوانیش پاش عه یامی چه پین و خه خواردن، پاش پر بوونی کاسهی حه سرهت و لیوه نلیو بوونی په رداخی ئازار و مهینه تی، بی هیوا دهب له هه موو شتی، مانایه که له بووندا نادورنه وه، ناچار دهب بیر له هه لگیرساندن شورش بکه نه وه دژ به دانیشتوانی باله خانه کانی ناو دهریاو زهریاکان. نه ههنگه کان له ئیستاته وه له ته کبیری ئه وه دان چون سه روگیلاکی ئەو باله خانانه به پیننه خواره وه و بیانکهن به په ند. هه ره له ئیستاوه له ناو دهریادا خه ریکی راهینانی ئەو ماسیانه که وه ک ژماره رۆر و وه ک جوړ گرنگ و ساویلکهن، مه شقیان پی ده کهن و ته یاریان ده کهن که خویمان به ته یاره و خویمان به ناوقه دی باله خانه کانی ناو دهریادا بکیشن و وردوخاشیان کهن. سه رانی مروقه و سه رانی ماسی دهب به دوژمنی باوک کوشته ی یه کتر و ئیدی زهنگی سامناکی شه ر لی دهب و هه موو شوینی ده بییه مهیدان. مروقه ساویلکه کان و ماسییه ساویلکه کان تیاده چن، وه ک گه لای دار له وه رزی خه زاندا، هه لده وه رین و زریان ده یانبات. ئەفسووس ئیدی له سه ر زهوی به ئاسمانه که ی و دهریاکانیشیه وه له بهر کو بوونه وه کان بۆ پلانی په لاماره کان و، له بهر مه شقکردن بۆ ته قانده نه وه و ته قینه وه کان، کهس کاتی نییه بۆ خوئی، بۆ یه کتری و بۆ مه شقکردن له سه ر عه شق. عه شقی چیی؟ ئەقین ده بیته مه حال، چ سامناکه که دهرهت نه بییت بۆ ته ماشاگردنی ئاوینه.

به ره مه کانیان زاوکه، زاوکی نیوه مردووی نیوه زیندوو. به تاییهت له وه کهرتانه ی زمیندا که ئەقین یاساغه و ماچ ددری له خاچ. ئەو زاوکه نه ی که له جووتبوونی بی ماچ و بی ئەقین دروست دهب زهوی پر ده کهن. دانیشتون دهته قیته وه، زانا نه زانه کانی خوړئاوای زهوی بیر له وه ده که نه وه چون کیشهی زۆری دانیشتوانی زهوی چاره سه ر بکهن، هه موو جوړیکی چه ک داده هینن بۆ بنپرکردنی ئەو دیارده یه، دیارده ی مروقه زۆری، کورتترین ری ده دۆرنه وه بۆ چاره سه ری کیشه که، بیر له قه لاجوکردنی ده که نه وه، تاکوته راکوژیی داد نادات، ده بی له ره گه وه، له ریشه وه چاره سه ر بکریین، جینه کان بنپرکریین، بیروکه ی ژههراویکردنی هه ناسه، ژههراوی کردنی ئاو، ژههراویکردنی با ده بییت به تیوری، تیوری پراکتیزه ده کرییت، خو ده بییت تاقیگه یه که هه بییت، خو ده بییت به شیکی مروقه له و تاقیگه یه دا بکریین به که ره سته ی ئازمایشت، ئەی چون بزانی ئەم چه کانه و ئەم ژهه ره دهرمانانه بره ویان هه یه و چاره سه ری کیشه که ده کهن؟ نه ژادی له جینه وه بنپر ده کهن؟ کی بکریته ئەو که ره سته یه، کام چینی مروقه، کام تویتز کام گه لی بی خاوهن و بی سه رکرده، کام شار بکریته ئازمایشتگه؟ نه خشه ی جیهان ده هینن و میژووی یه که به یه کی گه لان تاوتوی ده کهن، بۆ مروقه گه لی ده گه رین بی خاوهن بن، بۆ ولاتی نه ولات نه بییت، له ناو ئەو ولاته شدا بۆ شاری ده گه رین دووره ده ست بییت و زوومی کامیرا کانی مانگه ده سترکرده کانیسه ی پی نه بات پییان سهیره، کتبییه کانی میژوو باسی گه لیک و ولاتیک ده کهن، ده گه رینه وه سه ر جوگرافیا و ئەتلهس هه لده دهنه وه، که ده چنه سه ر نه خشه خه که ی زهوی و ده گه رین و ده گه رین، نایدورنه وه. خو یه تی، دۆزیانه وه، باشترین شوینه بکرییت به ئازمایشتگه، باشترین مروقه گه لن بکریین به که ره سته ی ئازمایشت. کهس پی نازانی و له که سه وه دیار نین، کهس له سه ریان نایه ته دهنگ ئاخر پیویسته هه موو شتی به نه پینی بی، هه موو شتییک.

کو مپانیای فره ره گه زی بیناسازیسه بیر له داهینانی تر ده کاته وه بۆ چاره سه رکردنی قهیرانی نیشته جی کردنی دانیشتوانی زهوی. ناچارن باله خانه ی بلندی هه زار نهومی دروست بکهن. به لام باله خانه کان ری له هاتوچوی بالنده کان ده گرن و بالنده کانیسه ناچار وه ک جارن کوچی

رولی پارتي ديمقراطي كوردستان له پاراستني مافي نه ته وهی كورد له كه ركوك

كوری / نهجات حهسه ن

رهوشی په روهرده

برياردرا كه سی و پینج قوتابخانهی تری بكریته وه پینج قوتابخانهی بو ئه و شوینه یه و سی قوتابخانه ش بو ناوچه كانی ده و روبه ری شاری كه ركوك له دیهاته كان.

هه روه ها نه جات حهسه ن باسی له ئاسته نگی ئه و قوتابخانه کرد كه له و كاته دا هه بوون و گوتی: جگه له وهی ئه و به رپوه به ره ئاسته نگی بو له به رده م كرده نه وهی ئه و قوتابخانه و حكومه تی به غداش له گه شه ی په روه رده ی كوردی حكومه تی هه ری می كوردستان بریاریدا راسته وخو بیته مه یدان وهاریكارییه کی گه وره ی ئه و قهتابخانه نانه ی كوردی ئه مسالی ش به هه مان شیوه به هه زاره ها كتی پی پیشكش به قوتابیانی ئه و شاره به زمانی كوردی كرد، ئه گه رچی هه ندیك جیاوازی له هه ر دوو ئیداره كه دا هه بوو، به لام زوربه له خو بووردووییه وه توانیان ئه و كیشانه چاره سه ریکه ن، هه روه ها گوتی: كه ئاسته نگی تر له و قوتابخانه بی ئیمكانیه تییه، هه روه ها گوتیشی: كه ئیستا له رووی دامه زاننده وه به هه ر دوو ئیداره كه نزیكه ی ۳۳۰۰ ماموستای كورد له كه ركوك دا دامه زاون كه ئه مه جیگای خو شحالییه.

سه رته تا نه جات حهسه ن له كوره كه یدا باسی رهوشی په روه رده یی له شاری كه ركوك دا كوردو گوتی: له سه رده می رژیمی به عسدا به رپوه به رایه تییه كان بو عه ره به شوقینییه كان بوون، به لام دواي ئازاد كرنی كه ركوك گورانكارییه کی زور له ته واوی لایه نه كانی په روه رده روویدا هه ر بو نمونه له سه رده می رژیمی به عسدا یه ك قوتابخانه ی كوردی له و شاره دا نه بووه، ئیستا به خو شحالییه وه ده توانم بلیم ۱۶۸ قوتابخانه هه یه و بریاری دامه زانندی قوتابخانه ی تری ش دراوه، ئه گه ر كیشه ی میلاكاتمان بو دروست نه كه ن، سه ره رای ئه وه ی به رپوه به ری په روه رده به رده وام له هه ولی ریگریدا یه بو پیشكش و تنی بواری په روه رده ی كوردی، به لام به خو راگری ماموستایان و هاوكاری هه ر دوو حكومه ته كه گورانكارییه کی ریشه یی روویداوه، به تاییه تی ئیداره ی هه ولیر كه سه ره رای ئه و كیشه و گیروگرفتانه ی كه سالی پار له بواری خویندندا هه بوو توانی نسبه تیکی ده رچوونی زورباش كه ۸۳٪ بوو به ده ست به یئرنی ت.

ریكخراوی په ره پیدانی كه ركوك

به مه به سستی خزمه ت كرنی ئاواره كانی كه ركوك و یه ك هه لوستی حزبه كان له شاری كه ركوك دا نه جات حهسه ن باسی له دامه زانندی ريكخراوی په ره پیدانی كه ركوك كوردو گوتی: كه ئه و ريكخراوه

ده رباره ی به گرنگیدان به بواری په روه رده یی بو ئاواره كان دواي گه رانه وه یان به ریزی گوتی: دواي قوناعی گه رانه وه ی ئاواره كان ژماره یه کی زور له قوتابیانی ئیمه له ناوچه ی فه یله ق و ناوچه ی په نجا عه لی كه دووشوینی باوه رپیکراون له وئ نیشه جین، له ناوجه گه ی شاری كه ركوك دا

ئامازځی به بوونی پانزه یانیه وه رزنی داو گوتیشی: که ئه و یانانه توانیویانه پردیکی باشی له یه کتر گه یشتن چ له ناو شاری که رکوک و چ له ده و روبه ریدا دروست بکن له گهل عه رهب و تورکمان و مه سیحیه کانداه به شداری گه وره له پیشبرکیکانی ناو هه ریم و سه رتاسه ری عیراقیشدا بکن.

دامه زراوه ئه منیه کانی ناو شاری

که رکوک

کورگپر له درژیه کورپه که یدا باسی له دامه زراوه کانی پوولیس و ئاسایش کردو گوتی: هه ر پارتیک ده زگایه کی ئاسایشی هه په که کاروباره کانی هه لده سورینیت و ده توانم بلیم، که له هیزی پاسه وانانی نیشتمانی، کورد بالا دهسته و سه رکرده ی هیزی پاسه وانانی نیشتمانی کورده، به شیکی زوریش له فه و ج و سربیه کان به دهست کورده وه یه، له لایه کی تر به نسبه ت به رپوه به رایه تیه کانی پوولیس هه شانزه به رپوه به رایه تی پوولیش هه یه له ناوه ندی پوولیس هه که شه شیان به دهست کورده وه یه و مه رکه زی تر به دهست عه رهب و تورکمانه وه یه شوینه گرنکه کانیش له قه زاو ناحیه کان به دهست کورده وه یه.

زانکوی که رکوک

به رپرسی لقی سی پارتی له باره ی بارودوخی زانکوی که رکوک باسی له وه کرد زانکوی که رکوک به دهست لایه نیکه وه بوو به شیوه یه کی ناریک به رپوه ده برا، ئیمه سوپاسی حکومه تی هه ریم ده که ین که هه ولو ته قه لایاندا بو گورینی سه روکی زانکو، ئیستاش زوربه ی راگره کانی کولیزه کان کوردن، هه روه ها نه جات ئامازځی به وه دا که وه زعی زانکو سه باره ت به قوتاییانی کورد مه ترسی هه یه له رووی ریزه ی قوتاییان هه وه، هه ر له و لایه نه وه کورگپر ئامازځی به چه ند ریزه یه کدا که ریزه ی کورد

له ئه نجامی ئه وه هاته کایه وه که هه ریه کی له حربه کان و به تابه تی هه روو حربه سه ره کییه که هه ولدرا که به پیی ئه و بارودوخی که له شاری که رکوکدا هه یه رووداوه کان له وپوه چاره سه ر بکریت و ململانی نیوان حربه کان که له به رزه وه ندی میلله تدا نییه نه هیلریت بویه له کوبونه وه یه کدا به ئاماده بوونی کاک تیچیرقان بارزانی بریاریدا به پیکه یانی لیژنه یه ک یان ریکخراویک به ناوی NGO ریکخراوی په ره پیدانی که رکوک که ئامانجیشی خزمه تکردنی ئاواره کانی که رکوک وه که رانه وه و نیشته جیبون و کیشی کومه لایه تی و ئاوه دانکردنه وه ی ریکاو یانه کان و دروستکردی پردو ئاوه دانکردنه وه ی دیهاته کان هه ر لایه نیکیش له وانیه ی به شدان په نجا ملیون دیناریان پیشکesh به ریکخراوه که کردوه وه ئیستاش ریکخراوه که به رده وامه له کوبونه وه کانی خوئی ئه و پروژانه ی که دینه به رده ستیان دراسه ده کرین و بریاریشی له سه ر ده دریت و من پرواشم به وه یه ئه و ئه رکه قورسانه ی ئه م ریکخراوه له ئاینده دا جیبه جی ده کات حکومه تی هه ریم هانده دات بو یارمه تیدانی زیاتری ئه م ریکخراوه و من لییره شه وه داو ده که م که هه موو ئه و که سانه ی ئیمکانیه تی باشیان هه یه له ده ره وه ی ولات هاوکاریمان بکن و دهستی یارمه تی بو ئه م ریکخراوه درژ بکن له هه ر لایه نیکه وه بیته.

باری ئیداری شاره که

ده رباره ی ئه و به رپوه به رایه تیانه ی له ناو شاری

که رکوکدان و روئی کورد له باری ئیدارییه وه

نه جات حه سه ن گوتی: له کوئی ۵۸ به رپوه به رایه تی

۲۶ به رپوه به رایه تی به دهست کورده وه یه و ۹

به رپوه به رایه تیش به دهست عه رهب و حه وتیش

به دهست تورکمانه وه یه له ناو ئه وانده تا ئیستا

چاره نووسی ۱۶ به رپوه به رایه تی نادیاره

به خو شحالیشه وه که پاریزگی که رکوکیش کورده

و ئه ویش کارئاسانی بو کورد زیاتر ده کات.

وه رزش له که رکوک

ده رباره ی بارودوخی وه رزنی ئه و شاره کورگپر

له زانکۆی که رکوکدا ۱۸۰۲ قوتابییه و عه رهب ۴۵۸۳ قوتابی و تورکمان ۳۷۰۰ قوتابی و مه سیحی ریژه یان ۲۲۳ یه، ههروهه ئاماژه شی به کردنه وهی کۆلیژی هونه ره جوانه کان له شاری که رکوکدا و گوتی: که ئیستا ئه و کۆلیژه به ده وامه له کاره کانی خۆی.

یه کده نگی کورد

دهرباره یه کده نگی کوردیش ئاماژه ی به رۆلی سه رۆک بارزانی دا که له ناو که رکوکدا حزبا یه تی نه کریت و به ره و حاله تی ک برۆین که زیاتر به رژه وهندی گه وهی میلله ته که مانی تیادا ره چاوبکریت و کوردایه تی بکه ین، ههروهه ها گوتی: له گۆرپانی شاری که رکوکییبه کاندای له ناو که رکوکییبه کانی شیدا ئه م ئاراسته کردنه ره نگدانه وه یه کی باشی هه بوو و ده توانم بلیم، جگه له وهی لای ئیمه کاردانه وه یه کی ئیجابی هه بوو له دلو ده روونی لایه نه کانی تریشدا وابوو ئیمه رۆژانه په یوهندی له گه ل خه لکی شاری که رکوکدا ده که ین، له ریگای ئه و کۆرۆ کۆبوونه وان وه ده رانین که چه ند خه لک به ئاشکرا پشتیوانی خۆی بو ئه و سیاسه ته و حیکمه ته کانی سه رۆک بارزانی دهرده بریت.

مه کته بی رۆشنبیری

له لایه کی دیکه وه نه جات حه سه ن باسی له لایه نی رۆشنبیری کردو گوتی: که ئه وان له ماوه ی رابردوودا به شدار ی چل چالاکیان کردو وه و ئه و کۆرۆ کۆبوونه وه رۆشنبیریانه له ناو ئه و شارهدا ئه نجامدرا وه ۱۸۴ کۆرۆ کۆبوونه وه بوون و له هه موو

ئه وان هه شدا به شداریمان کردو وه هه موو ئه و چالاکیانه ی ئیمه ش ئاسته نگی گه وه ی هاتو ته پیش. ئیستا له شاری که رکوکدا قونسولی به ریتانی به ئاشکرا دژی کورد ده وه ستیت وه ک سالانی بیسته کان، ههروهه ها زۆربه ی حزبه کانی تر له هه ولی نانه وه ی دووبه ره کیدا بوون له تیوان ئیمه و پارته کوردییبه کاندای به تایبه تی پارته ی یه کیتی، که ئه و بوو هه رجاره و تیرۆریان له لایه ک ده کرد تا شک و گو مان لای ئیمه دروست بکه ن، ئیمه ئه م مه ترسییه مان ره وانده وه کاری زۆرمان بو کرد به تایبه تی دانانی ئه نجومه نی برایه تی و دیالوگی کوردی که یه کیک بوو له وه ولانه که پیکهاتووه له هه موو نه ته وه کانی کوردو عه رهب و تورکمان و ئاشووری و خه لکی بی لایه نیش که ده ورکی باشی له ووشیار کردنه وه ی خه لک دا هه بوو.

شه ریکه ی نه وت و کورد

نه جات حه سه ن باسی له شه ریکه ی نه وت کرد که ریژه ی کورد تیادا که مه، به لام باسی له بوونی رۆلی کورد کرد له و شه ریکه یه دا و گوتی: که ئیمه چه ندین فه رمانبه رمان له م ماوه یه دا له و کارگه یه دا دامه زرانده وه به نیازی زیاترشین له دا هاتوودا حکومه تی به غدا به هه ولی کورده کانی له و حکومه ته دان هاوکاریمان بکه ن، شایانی باسه کۆرکه به گۆرینه وه ی راو بوو چوونی جیاوازو چه ندین پیشنیاره وه له لایه ن ئاماده بووانه وه بو پیشخستنی رۆلی کورد له و شارهدا کۆتایی هات.

* کوری به ریز به رپرسی لقی که رکوک ی پارته ی ماموستا نه جات حه سه ن له بنکه ی کاوه ی رۆشنبیری ۷. 2004 \ 12 \

به نامه‌ی هه‌لبژاردنی

لیستی نیشتمانی دیموکراتی کوردستان

کوردستان له فره‌بی سیاسی و ئایینی و مه‌زه‌ه‌بی (به موسلمان و مه‌سیحی و شیعه و سوننه و ئیزدی و کاکه‌یی و شه‌به‌ک و ئه‌رمه‌نی ...) یه‌وه.

7- دابینکردن و به‌یاسایی کردنی ته‌واوی مافه نه‌ته‌وه‌یی و سیاسی و ئیداری و کلتوویرییه‌کانی تورکمان و (ئاشووری که‌لدانی سریان) کلدو ئاشوورو، عه‌ره‌به ره‌سه‌نه‌کان له چوارچێوه‌ی هه‌ریمی کوردستان.

8- سرپینه‌وه‌ی شوینه‌واری سیاسه‌ته‌کانی ته‌عریب و پاکتاوی ره‌گه‌زی و نه‌هه‌یشتنی ئاسه‌واری و ئیرانکردنی کوردستان و قه‌ره‌بوو کردنه‌وه‌ی هه‌موو قوربانیمان و زیان لیکه‌وتوانی شالاه‌کانی ئه‌نفال و جینۆسایدو کیمیاباران و پرۆسه‌کانی راگواستن و ئاواره‌کردن.

9- به‌ریه‌ره‌کانیکردنی هه‌موو شێوه‌کانی توندو تیژی و تیروور و سه‌ره‌رپۆیی له‌ناو کۆمه‌لگای کوردستان و هه‌ولدان بو‌نه‌هه‌یشتنی هوکار و سه‌رچاوه‌کانی.

10- چه‌سپاندنی ده‌سه‌لاتی یاساو ریزگرتن له مافه‌کانی مرۆف و فراوان کردنی ئازادییه دیموکراتی و تاکه‌که‌سییه‌کان و پته‌وکردن و په‌ره‌پێدانی بنه‌ماکانی کۆمه‌لگای مه‌ده‌نی و فراوان کردنی بنکه‌ی به‌شداری سیاسی له کوردستان.

11- په‌ره‌پێدان و گه‌شه‌پێدانی زیاتری ئازادی له‌بواری راده‌ربهرین و چاپه‌مه‌نی و بلاوکردنه‌وه‌ی روژنامه‌گه‌ری.

12- په‌ره‌پێدان و پێشخستنی باری رووناکییری و هونه‌ری و هاندان و پێشتیوانیکردن له‌ داھێنانی زانستی و هونه‌ری و ئه‌ده‌بی و روژنبه‌ری و .. تاد.

13- یه‌ك خست و ریکخستنه‌وه‌ی هه‌یزی پێشمه‌رگه‌ی کوردستان وه‌کو هه‌یژنکی نيزامي هاوچه‌رخ و دابین کردنی پێویستییه‌کانی.

14- بایه‌خ دان به‌ پێشمه‌رگه‌ دیرینه‌کان و

دوا‌به‌دوای رووخانی رژیمی دیکتاتۆری به‌عس و هاتنه‌ پێشه‌وه‌ی قو‌ن‌اغی بنیاتنانه‌وه‌ی ده‌وله‌تی عێراق، گه‌لی کوردستان به‌ ئیراده‌یه‌کی یه‌گرتوو‌ی هاوبه‌ش له‌پێناو دابینکردنی مافه‌ سه‌روشتی و ره‌واکانی که‌ به‌دریژی میژوو‌ی خۆی و عێراق خه‌باتی بو‌کردوو، ئه‌مرۆ خۆی بو‌هه‌لبژاردنه‌کانی قو‌ن‌اغی دووه‌می په‌رله‌مانی کوردستان سازو‌نامه‌ ده‌کات. بو‌ئه‌وه‌ مه‌به‌سته‌ش زۆرینه‌ی هه‌یزه‌ سه‌ره‌کی و لایه‌ن و پیکهاته‌ سیاسییه‌ نه‌ته‌وه‌یی و ئاینیه‌کانی کوردستان به‌ لیستیک له‌ ژیرناوی (لیستی نیشتمانی دیموکراتی کوردستان) به‌شداری له‌وه‌ هه‌لبژاردنه‌ ده‌که‌ن و، به‌هه‌موو توانایانه‌وه‌ تێده‌کو‌شن بو‌به‌ده‌یه‌نانی ئه‌م ئامانجانه‌ی خواره‌وه‌:

1- چه‌سپاندنی سیسته‌می فیدرالی له‌ ده‌ستووری هه‌میشه‌ی عێراقدا له‌سه‌ر بنه‌مای یه‌کیتی ئاره‌زمه‌ندانه‌ وه‌ك به‌رجه‌سته‌ بوونیکی مافی بریاردانی چاره‌ی خۆنووسین له‌م قو‌ن‌اغدا.

2- یه‌ك خستنه‌وه‌ی هه‌ر دوو ئیداره‌ی حکومه‌تی هه‌ریم و پاراستنی ده‌سکه‌وته‌کانی گه‌لی کوردستان.

3- گه‌راندنه‌وه‌ی که‌رکوک و خانه‌قین و زمارو شه‌نگال و مه‌خموور و هه‌موو شارو شارۆچکه‌ ته‌عریبکراوه‌کان که‌ له‌ دوای رووخانی رژیمی دیکتاتۆری به‌غدا رزگاریان بووه‌ بو‌باوه‌شی هه‌ریمی کوردستانی عێراق.

4- دیاریکردن و چه‌سپاندنی سنووری جوگرافی هه‌ریمی کوردستان به‌پشت به‌ستن به‌ راستیه‌ میژوو‌یی و سیاسی و جوگرافییه‌کان.

5- جیاکردنه‌وه‌ی ده‌سه‌لاته‌کان و سه‌روه‌ری یاسا و ئالوگۆرکردنی ئاشتیانه‌ی ده‌سه‌لات و سه‌ره‌خۆیی دادوه‌ری.

6- ریزگرتنی تایبه‌ته‌ندییه‌کانی کۆمه‌لگای

بوارهکانى کۆمه‌لایه‌تى و تهن‌دروستى و په‌روه‌رده و فێرکردن و بنېرکردنى هه‌موو شى‌وازه‌کانى توندو تىژى ده‌ره‌ق به‌من‌دالان و ده‌ستبه‌رکردنى چاودى‌رى پى‌ويست.

٢٥- بایه‌خدا ن به‌نه‌وه‌ى نوێ و لاوانى كوردستان له‌بوارى په‌روه‌رده و فێرپوون و تهن‌دروستى و كۆمه‌لایه‌تییه‌وه به‌سوود وەرگرتن له‌ داھینانى تازه‌ى زانستى له‌بوارى سیستهمى كۆمپيوته‌رو ئینتەرنیت و په‌یوه‌ندییه‌كان.

٢٦- په‌ره‌پێدانی چالاكى وهرزشي و بزافى دینه‌وانى و پشٹیوانى کردنى كۆرو یانه وهرزشيیه‌كان به‌داين کردنى یاریگا و كه‌لوپه‌لى پى‌ويست.

٢٧- په‌ره‌پێدان و كارا‌ترکردنى خزمه‌تگوزارییه‌كانى شاره‌وانى و ریگه‌وبان و ئاوهرۆكان.

٢٨- په‌ره‌پێدان و چا‌ک‌کردنى خزمه‌تگوزارییه تهن‌دروستییه‌كان به‌داينکردنى نه‌خوشخانه‌ى پسيپۆرى و بنكه‌ى تهن‌دروستى له‌ شارو شاروچكه‌ و دیهاته‌كانى كوردستان و په‌یره‌وکردنى ریگا چاره‌ى تازه‌ و هاوچه‌رخ له‌ دۆزینه‌وه‌ و چاره‌سه‌رکردنى نه‌خوشییه‌كان.

٢٩- په‌ره‌پێدانی كه‌رتى گه‌شتوگوزارو بنیاتنه‌وه‌ى له‌سه‌ر بنه‌مايه‌كى هاوچه‌رخ و هاندانى كه‌رتى تايه‌ت له‌ ناوخۆ و ده‌روه‌ بۆ وه‌به‌ره‌ینان له‌م بواره‌دا.

٣٠- پاراستنى ژینگه‌ى كوردستان و هه‌ولدان بۆ بووزاندنه‌وه‌ و هه‌مووارکردنى یاسای تايه‌ت به‌ پارێزگارى و پاراستنى ژینگه‌ و سروشت.

لیستی نیشیمانی دیموکراتى كوردستان

- پارتي ديموکراتى كوردستان
- حيزبي شيوعي كوردستان
- حيزب و كه‌سايه‌تییه سياسییه‌كانى تورکمان حيزبي سوسالیستی ديموکراتى كوردستان
- يه‌کیتى نه‌ته‌وه‌یى ديموکراتى كوردستان
- يه‌کیتى نیشتمانی كوردستان
- يه‌گگرتووی ئیسلامى كوردستان
- حيزب و لایه‌نه سياسییه‌كانى (که‌لدانى - ئاشوورى - سريانى)
- بزوتنه‌وه‌ى جوتياران و چه‌وساوانى كوردستان

چا‌ک‌کردنى بارى ژيان و گوزه‌رانىان.

١٥- باشت‌کردنى زانستیانە له وه‌به‌ره‌ینانى سامانه‌كانى كوردستان و دامه‌زراندنى پرۆژه‌ى سترا‌تیژى هه‌روه‌ها دابه‌شکردنى عادیلانه‌ى داها‌ت و پرۆژه‌كان له كوردستان به‌جو‌رێك كه‌ شوینه‌وارى نه‌بوونى و نه‌دارى نه‌هیلێ و ده‌رفه‌ت و بوارى كارکردن و وه‌به‌ره‌ینان بۆ هاوولاتیان به‌یه‌كسانى ب‌ه‌خسینی.

١٦- زیادکردنى مووچه‌ى فه‌رمانبه‌ران و کارمه‌ندان و خانه‌نشینان به‌تايه‌ت ئه‌وانه‌ى كه‌ داها‌تیان سنوورداره بۆ به‌دییه‌ینانى دا‌په‌روه‌رى كۆمه‌لایه‌تى.

١٧- بایه‌خدا ن به‌خیزان و كه‌سوکارى شه‌هیدان و كه‌م ئه‌ندام و ئه‌نفال و قوربانىيانى چه‌كى كۆكوژى و ئاواره‌كان و زیندانىيانى سياسى و قه‌ره‌بوو كرده‌وه‌ى هه‌موو ئه‌وانه‌ى كه‌ له‌ئاکامى سياسه‌تى ره‌گه‌ز په‌رستانه‌ى رژیمی پيشووى به‌عس زه‌ره‌رمه‌ندبوون.

١٨- پيشخستن و گه‌شه‌و په‌ره‌پێدانی كۆمه‌لگای كوردستان له‌هه‌موو بوارو ئاسته‌كاندا، به‌تايه‌ت له‌رووى بنیاتنه‌وه‌ و چا‌ک‌کردنى ژیر خانى ئابوورى به‌شىوه‌یه‌ك كه‌ له‌گه‌ل هه‌ل و مه‌رجى ئه‌م‌روى جیهاندا بگنجی.

١٩- دانانى به‌رنامه‌یه‌كى خیراو بنچینه‌یى بۆ بنېرکردنى كیشه‌كانى ئاوو كاره‌باو سووته‌مه‌نى له‌ هه‌ریمی كوردستان و ته‌رخان کردنى بودجه‌ى پى‌ويست.

٢٠- دانانى به‌رنامه‌یه‌كى هه‌مه‌لایه‌نه بۆ چاره‌سه‌رکردنى قه‌یرانى نیشته‌جى بوون و ئاسانكارى پێكه‌وه‌نانى خیزان.

٢١- په‌ره‌پێدانی كه‌رتى كشتوكال و بایه‌خدا ن به‌گوندى لادى و ئوردوگاكان و به‌رزکردنه‌وه‌ى ئاستى ژيان و گوزه‌رانى خزمه‌تگوزارى به‌جو‌رێك تاجیوازی له‌نیوان لادى و شاره‌كاندا كه‌م بێته‌وه‌.

٢٢- ئه‌نجامدانی چا‌ک‌سازى له‌بواره‌كانى په‌روه‌رده و فێرکردن به‌زانكۆكان و خویندنى بالاشه‌وه به‌پێى هه‌ل و مه‌رجى هاوچه‌رخ و زانستیانە.

٢٣- به‌رزکردنه‌وه‌ى ریزه‌ى به‌شدارى کردنى ئافره‌تان له‌ هه‌موو بواره‌كانى سياسى و ئابوورى و كۆمه‌لایه‌تى و كلتوورى و ..تاد، هه‌روه‌ها هه‌ولدان بۆ كارا‌ترکردن و ئاسووده‌ترکردنى رۆلى دا‌یكانه‌ى ژنانى كوردستان.

٢٤- چه‌سپاندنى مافه‌كانى من‌دال، له

چاوخشانیکى كورت به نیو

(قوربانیاى ناموس په رستی)

نارین سوری

جوړی مردنه کەش دەستنیشان کراوه کە هەندیکیان (خویان سووتاندوو و بەشیک تیرور کراون). پاشان چەند بەشیک لەم کتیبە سەرنجدانیکی گشتی بو پیناسە و میژووی پیکهاتی ریکراوی سەریه خوئی ئافرهتان و پرۆژە و پرۆگرامیان تەرخانکراوه، لەگەڵ بلاوکردنەوهی چەند بیاننامەیهک کە لەلایەن ئەم ریکراوانە بەرزکراوتەوه بو داکوکی کردن لە مافی ئافرهت و یەکسانیان لەگەڵ پیاو. هەروەها لەتوانیشدا خستنه رووی و پێشکەش کردنی چەند پێشنیارو بو گۆرینی باری ئافرهت لە نیو کۆمەلگادا. بەشەکانی کۆتاییش بو دیمانه و گفتوگو و قسەکانی ئەو ئافرهت و کچانەیی کە رووبەر و بوونەوهی ئەو جوړە مامەلەیی توند و تیژیانە بوونە، تەرخان کراوه. لە کۆتاییدا بابەتەکە بە ووتەیی نووسەر و چەند سەرنجی تایبەتی خوئی کە لە بارەیی کیشەکە دواوه، خستوتەروو، هەروەها بە تیبینی خوئی دەربارەیی قسەکانی سکرتریی یەکییتی ئافرهتانی کوردستان بابەتەکەیی کۆتایی پێ هیناوه.

زەبرۆزەنگو توندتیژی دیاردەیهکی کۆمەلایەتی باوه و لە کۆنەوه هەبووه، کۆمەلگا مرۆقاییهتیان لەسەرەتای دروست بوونی ژیاانی مرۆقاییهتی پەیرهویان کردوو و تا ئیستاش بەردەوامن، بگره له بچووکتترین شیوه وهك سوکایهتی و گالته پیکردن تا دەگاتە گەورەترین تاوان وهك کوشتن و سەربیرین. چونکە بە پێ دیدو بوچوونیان ئەم دیاردەیه چەمکی هیژ و دەسەلاترۆیی لە نیو کۆمەلگادا دەگەییئیت، ئەم دیاردەیه گەورەترین و ترسناکترین کیشە دینیته پێش، پێویستە چارهسەری بو بدۆزیتەوه و تا بتوانریت کەم بکریتهوه، ئەم دیاردەیهش بەشیوازی جیاوازی

کتیبی (قوربانیاى ناموس په رستی) له ئاماده کردنی خاتوو ساکار ئەحمەد، له چاپکراوهکانی بنکەیی کاوهی رۆشنییری کوردییە، ئەم کتیبە لە ٤٤٥ لاپەرە پیکهاتوووه بە قەوارەیهکی مامناوهندی، زنجیره (٩٥) له سالی ٢٠٠٤ له هەولێر چاپ کراوه. پەرتوکیکە هەموو جوړە زەبرۆزەنگو توند و تیژی دژ بە ئافرهتان کە لە کوردستان روودەدات دەخاتەروو، و بە روونی و راشکاوانه هەموو ئەو توندوتیژیانەیی و داب و نەریته کۆمەلایەتییه کۆنە دواکەوتووکان کە روو بە روویبوونەوهی ئافرهتان دەبیت لە نیو کۆمەلگای کوردیدا دەخاتە پێش چاو، ئەم کارەش هەول و کۆششیکیی گەورەیی ویستوو و ماوهیهکی زۆری خایاندوو، بەتایبەتی لەرووی پەیدا کردنی سەرچاوهکان و ئیرای رهوشی ئاسایشی کوردستان بەگشتی و کەم دەسکەوتنی سەرچاوهی پێویست بەتایبەتی، وهك بهلگهیی ئاسایش و چاوپێکەوتن و گفتوگو کردن لەگەڵ ئەو ئافرهتانهی کە تاوانیان بەسەردا هاتوو و وەرگرتنی ئیفادی راست و تەواو و تۆمار کردنی رووداوهکان..تاد، کە ئامادهکەرە کە ئەم ئەرکەیی سەر شانی هەلگرتوو و پێی هەلساوه، کاریکی گرتبووه.

ئەم بابەتە بریتییه لە پێشەکی ووتەیی نووسەر و بەشەکانی تریشی دابەشکراوه بو چەند بەشیکیی تایبەت کە هەر بەشیکیان و تایبەت بووه بە قووناغیکیی دیاری کراو و جوړی تاوانەکەش دیار کراوه، واتە هەر بەشیک تایبەتە بە ناوی ئەو ئافرهتانهی کە کۆژراون یان خوئیان کوشتوو جا بەهەر هۆیهکەوه بیت، و هەر بەشیکیش لەماوهیهکی دیاری کراودا بە زنجیره بەپێی سالیەکان هاتوتە خواروو و ناوهکان تۆمار کراوه

بۆرزگار بوون له كۆت و بهند و نهريته كۆمه لايه تيه دواكه وتوووه كان كاريكي ئاساييه كه به ره و ئازادى و سه ربه خوڤى ههنگاو بنيت. په ره پيدانى ئافره تيش و پيشخستنى له و روانگه يه ي كه ئافره ت به شيكى سه ره كى كۆمه لگايه كاريكى گرنه گه. له كۆمه لگاي كورديشدا هه رچه نده ئافره تى كورد له ميژه پله و پايه ي به رزى هه بوو له نيو كۆمه لگادا به لام له كۆمه لگايه كى باوكسالاريدا ژيانى ده برده سه ر. واته دوو سانسورى به سه ره وه بووه، له لايه ك دابونه ريته كونه كۆمه لايه تيبه كه وه له لايه كى ديكه ده سه لاتي پياوسالارى.

خوسووتاندىن يان خوكوشتنى ئافره تانيش، هوكاره كه ي ده گه ريته وه بۆ ئه و توندوتيزيبه ي كه له به رامبه ريده ئه نجام ده دريت و ئافره تيش دوو چارى ده بيت، و به ناچارى رووبه روو بوونه وه ي ئه م كيشه يه ده بيت، كه له ئه نجامى هه موو جولانه وه وه هه لسوكه وت و رهفتار و مامه له يه كى توندى كه س و كاريانه وه، جا به هه ر جوړيكه وه ئه م كاره ئه نجام ده دريت، ئه گه ر به ليدان يا خود به ده ست يان به ئاميريكي تايبه ت يان سووتاندىن يا خنكاندىن يان ره جوكردىن به به رد يا خود به ندى كوردنى ناو مال يان ده ركردن، كه ده بيته مايه ي بيژارى و بى هيواي ئافره ت له ژياندا. ئه م كارانه كار دانه وه يه كى سه لى ده كاته سه ره هه ست و ده روونى هه ر كه سيك بيت به تايبه تى ئافره ت، كه دوو چارى جوړه ها كردارى ناره وا و بى هيوا ده بن، هانى ئه و كه سانه ده دات بۆ ئه وه ي كاري بى ئامانج و نا دروست ئه نجام بدن. ئه م جوړه هه لسوكه وتانه ئازادى و سه ربه خوڤى مروڤ پيشيل ده كات و له مافى خوڤى بى به ش ده بيت، په پره كردنى ئه م جوړه كارانه له رووى ياساييه وه دژ به مافى مروڤ دژميردريت، وه كو چوڻ له جار نامه ي مافى مروڤ جيهانى هاتوو به پى ماده ي پينجه مى كه ده لىت: ((ناييت هيج كه سيك له ژير زبروزه نگو ته عزيب و مامه له ي خراب و سزادانى توند يان نا مروڤقانه بيت يان ئيهانه ي كه رامه تى بكرىت)).

بيجگه له وهش ئه و ئافره تانه ي كه ئه و جوړه مامه له يان له گه ل ده كريت، مافى دركاندىن مه ينه ته كانى خوڤان نيه، كه ئافره ت ناچار ده بيت ئه و جوړه مامه له توند و تيزيانه بشاريته وه له

جوړاوجوړ مروڤ له نيو كۆمه لگاكندا به كاري هيناوه، كه به پى پيشكه وتن و په ره سه ندنى فيكرى و روشنيري كه سانى ناو كۆمه لگا ده گوريت. كتيبي (قوربانى ناموس په رستى)، يه كيكه له و به لگانه كه تراژيدى ئافره تان له كوردستان له نيوان سالانى (1991-2002) نيشان ده ده ات، هه ره وه ها كۆمه له به يانى جوړاوجوړ تيدا هاتوو، هاوشانى ئه مه ش ليستى كى گه وه رى تيايدا هاتوو له سه ر سووتاندىن و تيرور كردن و كوشتنى ئافره تان. ئه و ناوانه كه كوكر او ته وه و بلا بوته وه به شيكى زورى ئامارى ئه و ئافره تانه ي كه له شارى هه وليرو ده وروبه ي خوڤان سووتانوو، به ده ست هينان و ده ستكه وتنى ئه و ناوانه ش ئه ركيكى گه وه رى ويستوو، له ريگه ي نه خوڤخانه و پوليس و ده رگاكانى ترى ده سه لاتداران، چونكه زور زه حمه ته ريگه پى دان بۆ ئه و ناوانه بچيته ده ره وه.

ئه م كتيبه جوړه كانى توند و تيزى به ديار ده خات، كه به شى زورى ئه م رووداوانه له شارى هه وليرو ده وروبه رى رووى داوه، ئه مه ش به پى ديدو بوچوونى نو سه ر له ئاكامى ده سه لاتي حيزى و مانه وه ي ياسا و ريساكان و دابونه ريته كونه به عسيبه كانه وه كه پشتبه ستوو به شه ريعه تى ئيسلامه وه، بويه له خاله سه ره كيه گرنه كانى كه پيوسته رچاوبكرىت: چه وسانه وه ي هه موو توندوتيزيبه ك له دژى ئافره تان و وه ك كيشه يه كى كۆمه لايه تى و سياسى گه وه سه ير بكرىت، بۆ به دى هينانى ته واوى مافه كانى ئافره ت، و كيشه كانى چاره سه ر بكرىت.

ئافره تان له سه ره ده مانى كى كونه وه وه كو ره گه زى كى گرنه كى كۆمه لگا و شان به شانى پياو، رولى له بنيا تنانى كۆمه لگا و ده رخستنى رووى شارستانيه تى ئه و كۆمه لگايه دياره، هه ره وه ها به شدارى له بواره جيا جيا كانى ژياندا كردوو، و چالاكيه سياسى و ئابوورى و روشنيري به كندا به ئه ركيكى سه ره شانى زانيوه، هاوكاتيش رولى سه ره كى له پيكه ئينانى خيزان و په ره ره دردى مندا ل و ئه ركى داكيه تى و خزمه ت كردنى مال و مندا ل به جى گه ياندوو.

بيگومان له م چه رخه دا له گه ل گه شه سه ندنى جيهان و پيشكه وتنى كۆمه لگا، هه ولدانى ئافره ت

ئافره تان له شاری سلیمانی سالی ۱۹۹۹ و له شاری ههولیر سالی ۲۰۰۰ دهسه لاتداران ناچار کران دان به تیروو کوشتنی ژن به بیانوی ناموس په رستی دابنن و برگه ی کوشتنی ژن له قانونی عقوباتی ژماره ۱۱ سالی ۱۹۶۹ لایبه ن.

له کۆتایییدا نووسه ر له بابته که کیدا ئەم چهند پیشنیارانیه ی خواره وه ده خاتهروو، بوئه وه ی له بهرچاوی به رپرسان و یاسادانان و خاوه ن دهسه لات و بریاردانان بن بو جی به جی کردنیان: ئەویش دان به مافی فهدی و سه ره تاییه کانی مرؤفد به گشتی و ئافره ت به تاییه تی. قانونی (ئه حوالی شه خسی و عقوبات) ی رژیمی به عس هه لوه شینه وه و له جیگایدا قانونیکی مه ده نی و سکولار له سه ر بناغه ی یه کسانی ژن و پیاو دابریژیت. دابین کردنی فراوانترین ئازادی ژنان. جیا کردنه وه ی دین له ده ولته و له په روه رده کردن و فیئر کردن. قه ده غه کردنی هه موو جو ره توندوتیژییه ک له دژی ژنان و کوشتنیان به بیانوی (غسل العار) و زامن کردنی سزادانی ئه نجامده رانیان. قه ده غه کردنی حیجابی مندالان و داکوکی کردن له ئازادی جلو بهرگ پۆشین. زامن کردنی به شداری یه کسانی ژن و پیاو له هه موو مهیدانیکی کار کردندا (کومه لایه تی و ئاپوری و سیاسی و هه موو بواره کانی ژیاندا). هه لوه شانده نه وه ی جیا کردنه وه ی کچان له کوران له قوتابخانه کان له هه موو قوناعه کانی خویندندا. دابین کردنی سه نته ری پاریزگاری ژنان له هه موو شار و گهره ک و گونده کاندا. هوشیار کردنه وه ی ژنان به سه نته ره کان بوئه وه ی ژنانی هه ره شه لیکراو له کورترین ماوه دا ده ستیان به سه نته ره که بگات بو پاراستنی گیانیان.

ترسی ئاکامه کانی بلاو کردنه وه ی یان قسه کردنیان، یاخود جورئه تی ده ربرینی ئازاری خویمان ناکه ن له ترسی دواروژی خویمان و خیزانه کانیان. یان له پیناوی پاراستنی شوین و پایه ی خویمان له ناو ئه و خیزانه دا و له نیو کومه لگا که دا، هه ندیکی تریش له ترسی رووبه روو بوونه وه ی که سوکاری خو ی و له ترسی هه یا چوونی بی ده نگه دییت. زور له ئافره تان هه یه مافی خویمان نازانن، که به شیوه یه کی دروست وورد شاره زا بن، بوئه وه ی تووشی هه له و کاری ناروا نه بن، له لایه کی دیکه دا ناشزانن چو ن و له کوئی راویژ وه ر بگرن سه باره ت به مافه کانیان، پیاویش هانیان نادات بوئه وه ی داوای مافی خویمان بکه ن چ باوک یاخود برا یاخود میرد بییت.

له ئه نجامی ئەم لیکولینه وه یه، لیکوله ر ده گاته چهند خالیکی گرنگه ویش، ریژه ی خو کوشتنی ئافره تان له کوردستان گه یشته پله یه کی زور گه وه، که مه ترسییه کی گه وه هینایه پیش و ده بییت ده سه لاتداران چاره سه ریه ک بو بدوزنه وه، ئه و ژنانه که خویمان کوشتوو یا سووتاندوو جا به هه ر هوییه که وه بییت، ته منیان ده که ویتته نیوان سالانی (۱۱-۵۵) سال، که ته نها له شاری هه ولیر له ماوه ی ۱۲ سالی رابردوو نزیکه ی (۱۹۳۰) ژن سووتاون. و چه ندین ئاماری دیکه ی له خو کوشتنی ژنان له به رده ستدا نیه و ناویان تومار نه کراوه. ئەمه ش سه رنجی به رپرسان و یاساناسان و ده سه لاتداران بو پرسه که کیشاو هه ولکی جدیدان بو دا بوئه وه ی ئەم کیشه یه چاره سه ریه کی گونجاو بو بدوزیتته وه، دواتر به هوی خستنه ژیر فشاری ریپوانی ناوه ندی هاوبه شی ریکخراوه کانی